

ערבות

המועצה האזורית הערבה התיכונה | גליון 76 | אדר תשע"ח | מרץ 2018

קבוצת המטיילים "הולכים בשביל" מטיילת בשביל ישראל, ואם עוד לא הצטרפתם אליה לטיול באחד ממקטעי השביל, אתם מפסידים הזדמנות לשילוב מושלם של חוויה, חברותא ותוכן. על הטיול שהתקיים במקטע השביל ממצפה רמון ועד (כמעט) לנחל גוונים. עמ' 14

איך משפיעה בצורת ממושכת
על הסביבה ועל האנשים במדבר
עמ' 32

ללוש, חגית שחם במדור
חדש על עוגות ומאפים
עמ' 28

סיפורה של קהילת בית אל ושל המפעל
שהוקם באזור התעשייה ספיר
עמ' 18

חלום שמתגשם בענף הבנייה הפרטית בית בונים בשיטה מתקדמת

- תכנון הבית בהתאם לתקציב הלקוח
- חסכון משמעותי בעלויות הבנייה, עד כ-50% מעלויות הבנייה הקונבנציונאלית
- קיימת אפשרות לנייד את המבנה בעתיד
- שיטת בנייה ידידותית לסביבה
- יציבות מבנה מקסימלית
- משך בנייה קצר משמעותית
- דיוק גבוה בביצוע לעומת בנייה קונבנציונלית
- רמות גמר ועיצוב בכל הסגנונות
- פיקוח צמוד
- ליווי אדריכל/הנדסאי
- חברתנו עומדת בכל התקנים המחמירים
- בידוד תרמי אקוסטי ברמה גבוהה
- תכנון הבית בשיתוף הלקוח תוך התאמה מושלמת לצרכיו, ללא מגבלות אדריכליות

המודעה מיועדת לבעלי מגרש לבנייה עצמית

לפרטים נוספים, משרדי החברה / תצוגה מושב רינתיה

T 03.9097093

WWW.MIVNE.COM

7316500, מושב רינתיה,

א.ב.ד הבית של הבניה הקלה גם בפייסבוק

info@mivne.com

דבר ראש המועצה

שלום לכולם,

לפני שבועיים נערך בפעם העשירית כנס "לימוד ערבה" - כנס שהוא חגיגת לימוד יהודית-ישראלית במובן הרחב של המילה, חגיגה של תרבות והגות עכשווית ומגוונת. הכנס נמשך יומיים והשתתפו בו מרצים בולטים, אנשי רוח, רבנים, חוקרים, משפטנים, סופרים ופעילים חברתיים שהעבירו הרצאות, סדנאות וסיורים. כל מרצי הכנס השתתפו בו בהתנדבות בהתאם לגישה המובילה את כנסי הלימוד בכל הארץ ובעולם. כנס "לימוד ערבה" מציע, בין שכל הנושאים שנכללים בו, גם גישה פלורליסטית ומגוונת ל"ארון הספרים היהודי". בכנס לוקחים חלק משתתפים ממגזרים שונים מכל הארץ כדי לשמוע, לדון ולשלב תוכן יהודי הנוגע לסדר היום הישראלי, תוך בחינת הרלוונטיות להוויה הישראלית ושמירה על רב-גוניות והבעת עמדות מכל גוני הקשת. אני מודה בראש ובראשונה לצוות המתנדבות הוותיק והמסור של "לימוד ערבה". האירוע כולו נשען על עבודתן המסורה ובלעדיהן לא יכול היה להתקיים. תודה לגילה רוז, דרורה נגב, ליאורה פוליקר, מיכל אגר, הוריה ניב, שוש לוביש ומיכי מיור. תודה גם לצוות ההפקה הדס עדין ומיכל מלצר, לחניכי עבודה עברית והמכינות על מעורבותם ועזרתם להצלחת הכנס, ותודה לאילת ביגר ולכל צוות מרכז קהילה שניהלו את הביצוע וההפקה של הכנס השנה.

בימים אלו מסיים חמי ברקן את תפקידו כיו"ר הוועדה החקלאית, תפקיד שמילא בחמש השנים האחרונות. חמי, דור שני לחקלאים והורה לחקלאי, פעל לקידום ופיתוח החקלאות בערבה בתקופה מאתגרת מאוד. הוא התמודד עם "משבר הפלפל" ופעל לקידום המתווה להסבות לגידולים נוספים ולגיוס של כ-100 מיליון שקלים ממשרד האוצר וממשרד החקלאות. בתחום הטיפול של העסקת העובדים הזרים פעל להשגת ביטול מס המעסיקים, להעלאת סכום חיוב המגורים ולהגדלה משמעותית של מספר העובדים העונתיים. נוסף על כך, פעילותו הרבה להתארגנויות החקלאים בערבה, לרכישת תשומות חקלאיות, לשיווק משותף ועבודה משותפת עם חברות היצוא הייתה ניכרת ובעלת חשיבות עצומה בהתמודדות עם שינויים שחלו בענפי החקלאות ובמגזר החקלאי כולו. על מנת לחזק את היתרון המקצועי והאיכותי פעלה הוועדה החקלאית בשנים האחרונות להרחבתן ולביסוסן של ההדרכות החקלאיות, מהלך שיש לו השפעה גדולה על התוצרת החקלאית ועל הרווחיות של הגידול. אני מודה לחמי מקרב לב, מעריך ומוקיר את המעורבות והמסירות לחקלאות ולחקלאים בערבה ומאחל לו הצלחה רבה בהמשך. חמי מעביר את התפקיד לאלון קדם ממושב צופר. אני מאחל לאלון הצלחה רבה בתפקידו בייצוג וקידום החקלאות בערבה.

בחודש שעבר צביקה צאוזמר סיים את עבודתו כנהג במועצה. צביקה החל את עבודתו בשנת 1978, גמא מרחקים רבים והסיע אלפי תלמידים לאורך השנים. גם אותי הסיע צביקה לאורך כל שנותיי בבית-הספר. 40 שנים קיבל אותנו ואת ילדינו בסבר פנים נעימות ושמר על ביטחוננו בכבישים. אני מודה לצביקה ומאחל לו עם צאתו לגמלאות עוד שנים רבות מלאות תוכן, איכות והנאה.

אייל בלום

ראש המועצה האזורית הערבה התיכונה

תוכן עניינים

3	דבר ראש המועצה
4	חדשות ערבה
כתבות	
14	הולכים בשביל , טיול הוא דרך נפלאה להתבונן על החיים
18	גלובע בערבה , מפעל חדש באזור התעשייה ספיר
22	קשר עין , רונן כהן מביא את סיפורה של ריצה שונה בציר המעיינות
מדורים	
26	אישון במדבר
27	עשינו עסק
28	ללוש
30	צפר צמרת
32	אבנים מתגלגלות
35	אומרים שהיה פה שמח
36	עשה זאת בעצמך
37	שירה
38	המוח: תשבץ היגיון וחידות

עורכת

רינת רוזנברג

עריכה לשונית

צופית לדרגרבר

עריכה גרפית

סטודיו ערבה

מו"ל

מועצה אזורית ערבה תיכונה

צילום שער

טיול במכתש רמון

צילום: רינת רוזנברג

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות

כתובת ליצירת קשר

rinat@arava.co.il

לפרסום מודעות בעיתון, צרו קשר

traffic@arava.co.il

נועה 052-4260888

מנכ"לית

הידוש והרחבת מתחם השירותים הטיפוליים בערבה

בימים אלו מסתיימת העבודה על הידוש והרחבת מתחם השירותים החברתיים והטיפוליים בערבה. המתחם החדש יכלול מענה וליוי עבור המשפחה והקהילה במעגלי החיים השונים. המתחם כולל את השירותים החברתיים (רווחה), היחידה ההתפתחותית, המרכז הטיפולי והשירות הפסיכולוגי החינוכי (שפ"ח). המרכז הטיפולי, היחידה ההתפתחותית והשפ"ח עברו למבנה ששימש בעבר את מרפאת ספיר לאחר שנעשה בו שיפוץ נרחב. חדרי הטיפול הורחבו וצוידו ביוזמת המועצה ובסיוע הביטוח הלאומי. לאחרונה מונתה נעמה כנעני ממושב עין יהב לניהול היחידה

ההתפתחותית. נעמה מרפאה בעיסוק מעל 20 שנה. לשירות הפסיכולוגי החינוכי יתווסף תקן של פסיכולוג חינוכי שיפעל תחת הדרכתה של שלומית גיל טיין מנהלת השירות הפסיכולוגי החינוכי במועצה.

למזכירות המרכז הטיפולי והשפ"ח ניתן לפנות בימי א-ה בין השעות 8:00-16:00 בטלפון: 08-6592231 למחלקה לשירותים חברתיים ניתן לפנות בימי א-ה בין השעות 8:00-16:00 בטלפון 08-6592413/233.

אמץ שיטה - בתמיכת קק"ל הולנד חודש פרויקט "אמץ שיטה". התמיכה בפרויקט מאפשרת לטפל בעצי השיטה הקיימים, לשמר אותם ולהרחיב את היקף נטיעות עצי השיטה בערבה. במסגרת הפרויקט תבוצע פעילות חינוכית עם בתי הספר וגני הילדים בהובלת היחידה הסביבתית של המועצה.

צביקה צאוזמר, הנהג הוותיק ביותר בצוות הנהגים של המועצה, פרש לגמלאות לאחר 40 שנים שבהן הסיע דורות של תלמידים בערבה. צביקה מכיר את הערבה, את בניה ובנותיה, את רוח הזמן והתקופה, את שהיה ואת שיש היום מנקודת מבט ייחודית ומעורבת. תודה גדולה לצביקה שעבודתו נעשתה בנועם, במסירות, ברמה מקצועית גבוהה ואכפתיות לכל ילד וילדה, יישר כוח ודרך צלחה.

באתר המועצה מפורסם צו ההנחות לשנת 2018. תושבים הרואים עצמם זכאים להנחה מוזמנים לפנות למחלקה לשירותים חברתיים לקבלת טפסים ולהגיש את הבקשה בצירוף המסמכים הנדרשים.

רויטל טריפלר
מנכ"לית

מו"פ

מנהל חדש במו"פ

לפני כחודשיים נכנסתי לתפקידי כמנהל המו"פ. המשימה הראשונה על סדר יומי הייתה ההכנות ליום הפתוח שהתקיים בחודש שעבר. גם השנה במהלך היום הפתוח הצגנו את פעילות המו"פ בביתן בשטח התערוכה ובספורים בחממות הניסוי. המבקרים בביתן והמשתתפים בספורים שמעו הסברים מפורטים על החידושים והפיתוחים האחרונים שבהם אנו עוסקים. כמי שמשתתף בתערוכה לראשונה מן הצד המציג, הייתה זו גאוה גדולה להיות חלק מצוות המו"פ. אני מתרשם מאוד מהמסירות והמקצועיות של עובדי המו"פ ביום הפתוח עצמו ובכל התקופה שקדמה לו. חסרונו של בועז הורוץ ז"ל הורגש מאוד גם ביום הפתוח ויחד עם זאת אני רואה ומתרשם שהשאר אחריו צוות עובדים מגובש, מוכשר ומכוון מטרה שידע להתמודד עם הקשיים בתקופה האחרונה. זו מורשת ניהולית שהשאר והיא מרשימה ומעידה עליו רבות כמנהל.

בימים אלה אני לומד את מכלול המשימות שלנו ונכנס לעניינים, בתקופה הקרובה אפגש

מבט מלמעלה על היום הפתוח 2018

ובכל עניין אשר לדעתכם נוכל להיות מעורבים בו, לקדם אותו ולסייע לכם. הקפה עלינו.

שמוליק פרידמן
מנהל המו"פ

עם חקלאים במשקים כדי לשמוע על הצרכים והשאיפות שלהם ביחס למו"פ וכדי לשמוע הצעות ורעיונות לחיזוק העבודה המשותפת שלנו עם החקלאים. זה המקום להזמין כל אחת ואחד מכם להגיע למשרדינו, לשתף ברעיונות

הילופי משמרות בניהול הוועדה

חמש שנים חלפו מכניסתי לתפקיד יו"ר הוועדה החקלאית. במהלך חמש השנים הללו עברה החקלאות בערבה שתי עונות לא פשוטות. עמוד השדרה הכלכלי של הערבה היה, עודנו, ואני מאמין שגם בעתיד יהיה מבוסס על גידול הפלפל. ישנם היום גידולים רבים נוספים, בוודאי יותר ממה שהכרנו בעשרים השנים האחרונות, אך הם עדיין בהיקפים קטנים ביחס לפלפל.

חלק ניכר מעבודתי בוועדה הוקדש לפעולות שמטרתן לייצב את ענף הפלפל ובנוסף לשמר ולחזק ענפים נוספים. בראיון שהתקיים איתי בעיתון המועצה לפני 4 שנים, התייחסתי למה שלהערכתי והבנתי אז נכון היה לעשות כדי להתמודד עם השינויים והמגמות בחקלאות בערבה:

1. להקים מחלקה שתוביל באופן מרוכז רכש של תשומות חקלאיות עבור החקלאים ובכך להוזיל את עלויות הגידול.
2. לתגבר את ההדרכה החקלאית לרמה הגבוהה והמקצועית ביותר בכל הענפים, על ידי הדרכה פרטנית נוסף על ההדרכה הקיימת דרך שה"מ. תוכנית הדרכה שתפעל במימון הוועדה החקלאית ובהשתתפות החקלאי.
3. לבחון ולנתח את המשמעות הכלכלית של ריבוי חברות היצוא בערבה, ולהסיק מה ניתן לעשות וכיצד.

בימים אלה, כשאני מסיים את תפקידי בוועדה, אני מבקש לבחון איך טופלו שלוש הנקודות הללו:

1. במשך שנתיים הפעלנו "מועדון מגדלים" לרכש תשומות מרוכז שהיו בו למעלה מ-200 חקלאים. מחיר התשומות נקבע במכרז שערך רכז התשומות האזורי והביא לחיסכון של עשרות אלפי שקלים לחקלאים שהיו שותפים למהלך. לצערי המיזם לא המשיך בעיקר בשל חוסר שיתוף פעולה מצד החקלאים והתופעה שאני מכנה "ההולכים ליד העגלה".
2. בתחום ההדרכה אנחנו נמצאים בשנה שלישית של הדרכות במגוון ענפי החקלאות.

חמי ברקן צילום: גלעד לבני

למעלה מ-100 חקלאים מקבלים את ההדרכות והתוצאות בשטח מראות שליווי חקלאי פרטני משפר משמעותית את רווחיות המשקים ומגדיל את היכולת לשרוד גם בשנים קשות. מספר חברות היצוא בערבה הצטמצם בשנים האחרונות. הקמנו שולחן יצואנים שבו משתתפות כ-9 חברות יצוא הלוקחות חלק במפגשים המתקיימים על בסיס קבוע בוועדה החקלאית. הקמנו מרכז לוגיסטי המרכז מידע ומאפשר תיאום של כמויות המשלוחים ליצוא ליעדים השונים. בעונה הנוכחית, בהסכמת החברות, נקבע מחיר מינימום לתוצרת בעיקר בחודשים נובמבר/דצמבר והתאפשר ויסות של הכמויות בין היעדים השונים של התוצרת. התוצאות

מוכחות ששיתוף פעולה ומידע מקדים מאפשרים להגיע למחיר טוב יותר לחקלאי ולשביעות רצון של כל השותפים (חקלאים וחברות היצוא). יש כוונה להמשיך בשיתוף הפעולה המבורך הזה גם בעונה הבאה ועם תוכנית עבודה משופרת להמשך.

לאורך השנים שבהן מילאתי את תפקיד יו"ר הוועדה ראיתי חשיבות גדולה בהעברת מסר ברור ועקבי, שאני כתובת לכל בעיה שבה נתקל החקלאי. גם אם לא תמיד אוכל לעזור, תמיד אעשה כמיטב יכולתי לסייע.

במהלך השנים שמעתי פעמים רבות בערבה ומחוצה לה את האמירה "חייבים לחשוב מחוץ לקופסה". לדעתי יש בעיה בקופסה! בזה צריך לטפל.

לפני שלוש שנים בסיכום עונת הגידול 2013-2014 נשאתי נאום אשר מרביתו נכונה גם היום ואני מביא כאן חלק קצר מתוכו: "...אין לי ספק, שהעונה הקרובה תשמש כעונת מבחן ולכן אנחנו חייבים לעשות כל מאמץ לשיפור משמעותי באיכות הפרי, תוך שיתוף פעולה בין חברות השיווק לבין החקלאים ולהצטרף למהלך האזורי אותו מובילים המו"פ והוועדה החקלאית. אפשר לעשות מהפך בעונה אחת. עובדה, הספרדים עשו זאת ב-2008 ואין סיבה שאזור קטן כמו שלנו לא יצליח בכך... אל תגידו מה לא - תגידו מה כן".

בתהליך העברת המקל למחליפי, אלון קדם, אני מעביר חפיפה יסודית הכוללת העברת מידע מקיף בכל תחומי העשייה וכל התהליכים שבהם הייתי מעורב.

אני מאחל לאלון הצלחה בתפקיד ולכולכם הרבה נחת, שגשוג וברכה בעמלכם.

חמי ברקן
יו"ר

החברה לפיתוח ובניין הערבה

עם הפנים להרחבת היצע התעסוקה בערבה

בעקבות השינויים במשק החקלאי ובשינוי הדמוגרפי הצפוי עם המשך קליטת משפחות חדשות, החברה לפיתוח מקדמת תחומי תעסוקה חדשים בערבה. ככל שיורחב מגוון התעסוקות, כך נוכל לאפשר מקורות פרנסה לתושבים ולשמור על צמיחה ועל גידול אוכלוסיית הערבה. פיתוח אפשרויות התעסוקה נעשה במספר מישורים: הגדלת היצע של שטחים המיועדים להקמת עסקים פרטיים באזור התעשייה, הסדרת שטחי מסחר ותיירות ביישובים ובאזורים מוסדרים מחוץ ליישובים, הקמת מבנים ציבוריים ופיתוח תוכניות להפעלתם כולל הגדרת מצבת כוח האדם הנדרשת להפעלתם. אנו מרכזים ומפרסמים משרות נדרשות

הדמייה: באדיבות החברה לפיתוח

הדמיית חממת העסקים באזור התעשייה ספיר

האפשרות להצטרף לפרויקט החדש אפשר לקבל בטלפון 054-4265265.

במגוון תחומים בערבה ובטווח נסיעה סביר לעבודה קבועה.

נעמי בקר
מנכ"לית

כדי לסייע ליזמים ועסקים חדשים אנחנו פותחים את arava HUBitat - חממת עסקים ויזמים באזור התעשייה ספיר. מידע על

בינוי

פורסמו שלושה מכרזי בנייה חדשים

לאחרונה פורסמו בעיתונות שלושה מכרזים בתחום הבינוי והתשתית:
1. מכרז להקמת אולם ספורט חדש בספיר. האולם מתוכנן בגודל בינוני ויכלול 250 מושבים.
2. מכרז להקמת שלב ב' למתחם תעסוקות ביישוב צוקים. המבנה החדש הוא השלמה,

חילוץ ומוקד חירום אזורי. העבודות צפויות להסתיים בעוד כשנה, בתחילת שנת 2019. פרויקט נוסף הוא גן ילדים חדש המוקם בימים אלה ביישוב ספיר. גן זה מתווסף לקומפלקס הגנים הקיים ביישוב.

כרמל הר גמליאל
מנהלת מחלקת בינוי

זהה למבנה התעסוקות הקיים הכולל את בית הקפה אורסולה, מעדנייה Route 90 ואת מבשלת הבירה.
3. מכרז לבניית כיכרות תנועה במושבם עידן וחצבה.
4. במקביל למכרזים אלה, ממשיכות עבודות בינוי בספיר הכוללות את מרכז החילוץ וההצלה האזורי שבו יפעלו כלל גופי החירום וההצלה האזוריים: כיבוי אש, מד"א, משטרה, יחידת

פיתוח

פורסמו מכרזים למגרשים תיירותיים בפארק ספיר

המועצה פועלת לקידום ופיתוח שטחי מסחר ותיירות בשלושה מוקדים באזור: עיר אובות, מואה ופארק ספיר. זאת במטרה לייצר ליזמים

פלטפורמות מגוונות להקמת מיזמים פרטיים במרחב, כאלו שיתרמו לפיתוח וקידום האזור כולו. במסגרת זו פורסמו מכרזים עבור 6 מגרשים ביעוד למסחר ואטרקציות תיירותיות בסמוך לפארק ספיר, ובשבועות הקרובים יפורסמו מכרזים עבור 3 מגרשים נוספים ביעוד למלונאות. באתר של רשות מקרקעי ישראל ניתן לקבל חוברת מכרז.

מור זילברשטיין
מנהל פיתוח

מרכז משתלמים

מושב הקלאי ראשון הוקם בנפאל

במסגרת כנס שנערך ביום הפתוח השתתף בינווד גיהמרה ברומנפאל. בינווד בוגר התוכנית סיפר על הקמת ANMC – Arava Nepal Agriculture. Co. Ltd, ה"מושב החקלאי"

הראשון בנפאל. בינווד היה ראש הקבוצה ששהתה בערבה בזמן רעידת האדמה הקשה שפקדה את נפאל באפריל 2015. בימים שאחרי רעידת האדמה גילה מנהיגות יוצאת דופן ומתוך השבר הגדול גיבש קבוצה שהציבה לעצמה מטרה: להקים את המושב הראשון בנפאל. הקבוצה עברה תהליך חברתי ממושך. היום הם מעבדים שטחים שרכשו

במשותף, מגדלים ירקות בחממה ומפעילים רפת ולול. הפרויקט שלהם הוא אתר עלייה לרגל למשלחות ואורחים ממשרדי הממשלה הנפאליים ומסוקר רבות בתקשורת המקומית. עבורנו הפרויקט הוא מקור לגאווה ותחושת סיפוק גדולה על המשמעות המעשית שנתנו הלימודים והשהות בערבה למשתלמים מנפאל.

15 סטודנטים סיימו בהצלחה את לימודי התואר השני

מחזור ג' סיים את לימודי התואר השני בתוכנית המשותפת של AICAT - המרכז הבינלאומי למשתלמים בערבה בשיתוף אוניברסיטת ת"א. שתי סטודנטיות ממחזור זה קיבלו מאוניברסיטת ת"א מלגה לצורך עבודת התזה שלהן. תודה לחוקרי המו"פ שליוו את הסטודנטים בלימודיהם ולכל החקלאים שתמכו והיו מעורבים בקידום הפרויקט.

חני ארנון

מנהלת מרכז המשתלמים הבינלאומי בערבה

צילום: באדיבות מרכז המשתלמים

המושב החקלאי הראשון בנפאל

צמיחה דמוגרפית

נפתח קמפיין לשיווק מגרשים למגורים בערבה

בחודש שעבר עלה לאוויר קמפיין פרסום לשיווק כ-130 מגרשי מגורים בעין יהב, בספיר ובחצבה. לצורך הקמפיין נפתח באתר המועצה דף "קליטה והתיישבות" שבו ניתן לקבל מידע עדכני על אפשרויות הקליטה ביישובים. המידע נגיש וידידותי ומפרט את תהליכי הקליטה, את האפשרויות בתחום היזמות והתעסוקה ומידע רלוונטי נוסף. במהלך שנת 2018 צפויים להיכנס לשיווק

עוד כ-100 מגרשים למגורים בעידן ובצוקים. אתם מוזמנים לקחת חלק בקמפיין ולהפיץ ברשתות החברתיות. היכנסו לדף קליטה והתיישבות בערבה בקישור: www.arava.co.il/90

רינה פרץ גל
רכזת צמיחה דמוגרפית

הערבה
באתי, התאהבתי.
בואו גם אתם.

מרכז קהילה ערבה

מתחדשים בשם
ובלוגו חדשים

מתנ"ס ערבה התחדש בשם ולוגו חדשים. לאחר תהליך ארוך ומקיף של צוות והנהלת המתנ"ס, בחרנו להיפרד מהשם מתנ"ס (ראשי תיבות של: מרכז תרבות, נוער, ספורט), אשר אינו מייצג את היקפי תחומי הפעילות הרבים והמגוונים המתקיימים בו, ולאמץ את השם החדש - מרכז קהילה ערבה. השם מייצג היטב את תפקידנו כגוף המקדם את בנייתה של קהילה מקומית בערבה, קהילה המאפשרת לכל חבר בה, בכל גיל, לממש את יכולותיו, להרחיב את אופקיו ולהרגיש שייך ומשמעותי. עם השם נוצר גם לוגו המייצג את אותה רוח. תודה גדולה לסטודיו ערבה שבסבלנות רבה יצר איתנו את הלוגו. ייקח זמן ונתרגל אט אט לגלגל את השם החדש על הלשון ובתודעה, ונתחדש כולנו.

תיאטרון ערבה - קבוצת ילדי התיאטרון של כיתות ו'ח', הפועלת בהצלחה מתחילת השנה בהנחיית מעיין דובקובסקי, השתתפה במפגש למידה עם שחקני ההצגה "הקוסם מארץ עוץ". המפגש עסק בהיבטים של אחורי הקלעים בהצגה: תפאורה, סאונד והדרכים המתאימות לדבר במשחק על במה. סדנת למידה נוספת התקיימה עם השחקנית ג'וי ריגר. הסדנה עסקה במשחק מול מצלמה. השחקנים הצעירים עובדים בימים אלה על הפקת הצגה שאותה יעלו מול קהל בהמשך השנה. במקביל לקבוצה

חגיגת הטיולים במואה

צילום: באדיבות מרכז קהילה ערבה

התקיימה הופעה של עלמה זוהר. תודה גדולה לכל מי שלקח חלק בחגיגה, ובמיוחד ליונתן וייצמן ורון מעוז מעבודה עברית, עודד קינן מחממת הערבה, צביקי אגר, יובל סרט ויותם הר זהב על הדרכת הטיולים, ולמחלקת הנוער על העזרה. ניפגש באירוע דומה גם בשנה הבאה!

כנס לימוד ערבה 2018 - השנה התמקד הכנס בנושא "חיבורים". מגוון ההרצאות המעניינות והלימוד בחברותא יצרו חיבורים בין עולמות שונים. המשתתפים נהנו ממופעו של דני רובס, וממפגש איכותי מרחיב אופקים. תודה גדולה לצוות המתנדבות הפועלות כבר שנים ליצירת כנס מקצועי ומרתק. תודה לחניכי עבודה עברית והמכינות על עזרתם הרבה באירוע.

אילת להב ביגר

מנהלת מרכז קהילה ערבה

הצעירה, קבוצת התיאטרון הקהילתי המונה כבר 12 משתתפים מבוגרים, פועלת בהנחיית צופית לזראה ואביבה פז במטרה ליצור תיאטרון מקומי מקצועי. בימים אלו עובדים חברי הקבוצה על הפקת מופע חדש. עוד בענייני תיאטרון - כולכם מוזמנים להצטרף וליהנות מעונת ההצגות המוצגת באולם רוזנטל. פרטים אודות ההצגות הקרובות ניתן למצוא באתר המועצה.

חגיגת טיולים - לרגל ט"ו בשבט התקיימה חגיגת טיולים קהילתית באזור מואה. 300 משתתפים - ילדים, בני נוער, הורים ומבוגרים יצאו לטיולים ברגל, ברכב ובאופניים, בהדרכת חניכי עבודה עברית שהתחפשו לנבטים, ובהדרכת חוגי סיירות, חממת הערבה, בית ספר שדה חצבה, דרך לוטן, מדריכי רכיבת אופנים ומדריכי טיולים מקומיים. בצוהריים, לאחר פיקניק משותף,

קייטנות פסח

לילדי כיתות א'-ג'

25-29.3.2018 | ימים א'-ה' | 8:00-13:00

מחיר עבור 5 ימי פעילות - 100 ₪ בלבד!

פרטים בקרוב

פרויקט היזמות של תלמידי בית הספר ביום הפתוח

כחלק מהלימודים בחווה החקלאית ובבוסתן שיטים עסקו גם השנה תלמידי כיתות ו' מבית ספר שיטים בנושא היזמות. כבר בתחילת השנה עברו התלמידים יום פעילות מלא בתחום היזמות והכירו יזמים בולטים לאורך ההיסטוריה. בהמשך למדו התלמידים עם מורות הבוסתן כיצד מפתחים יזמות וכיצד מוציאים אותה לפועל. שיא הלמידה התקיים בסדרה של שיעורים שהוביל רועי פטריק ובהם למדו התלמידים כיצד לבנות תוכנית עסקית, עשו סקר שוק, העלו רעיונות בצוותי חשיבה ופיתחו מוצר. בשיעורי הבוסתן ובחווה החקלאית גידלו התלמידים את התוצרת והכינו מגוון של מוצרים כמו חמוצים, שמן זית, חליטות תה אורגניות וקרמים. בתקופה האחרונה לקראת היום הפתוח עבדו מורות הבוסתן ומחנכות הכיתות באופן יום-יומי עם התלמידים והכינו איתם את כל התוצרים. התוצרים שהכינו

דוכן היזמות של כיתות ו' ביום הפתוח

צילום: באדיבות בית הספר היסודי שיטים
צוות החווה החקלאית, צוות הבוסתן וצוות המורים בבית הספר.

רז לחוביצר
מנהל בית הספר היסודי שיטים

נמכרו בהצלחה במהלך היום הפתוח. בין הקונים היו גם שר החקלאות אורי אריאל, ראש המועצה האזורית אייל בלום, הורים, מורים ומבקרים. הצלחת פרויקט היזמות היא תוצאה ישירה של ההשקעה הגדולה של התלמידים ושל שיתוף הפעולה ההדוק בין

פרויקט לימוד גיאוגרפיה והיסטוריה בהובלת תלמידים

בחודש דצמבר התקיים לראשונה פרויקט לימודי משולב ללימודי הגיאוגרפיה וההיסטוריה. הפרויקט התקיים ביוזמת יעל זלצר המורה לגיאוגרפיה, בשיתוף פעולה עם מורי ההיסטוריה חנן הרשקוביץ וטל מצפון. במסגרת הפרויקט ובהנחיית המורים המקצועיים קבוצת תלמידים מתנדבים משכבה י' לקחו על עצמם להכין לחבריהם לשכבה סיור לימודי, שיעסוק במצדה ובים המלח, סיור שיכלול היבטים ותכנים גיאוגרפיים והיסטוריים. לאחר סיור הכנה של התלמידים "המורים" שכלל ביקור במצדה ובחוף הדרומי

של ים המלח ותרגול תחנות ההוראה, התקיים סיור לכל שכבת י'. התלמידים "המורים" הדריכו את חבריהם ולימדו על סיפורה של מצדה, על תולדות המרד הגדול נגד הרומאים, על התייבשות ים המלח, על המדבר ואתגרי המים. התלמידים "המורים" סיפרו כי הפיקו רבות מהחוויה אשר העשירה את הלמידה ואת ההנאה ממנה.

תודה למורים המקצועיים שהובילו את ההנחיה המקצועית של ותודה גם לתלמידים שהובילו את הפרויקט והשקיעו מאמץ רב בהכנת מערכי הדרכה מעניינים לשאר תלמידי השכבה.

מסלול לימודים לבגרות במחול - במסגרת חגיגות הבגרות במחול של משרד החינוך נדרשים התלמידים לבצע פרויקט של הערכה חלופית אשר יש בו פן יצירתי, פן מעשי ופן תיאורטי. תלמידי מגמת מחול שיטים דרכא יצרו והתנסו בפרויקט חדשני אותו חשפו

בפני הקהילה ב"יומחול" שהתקיים בביה"ס למחול מרכז קהילה ערבה בסוף החודש שעבר. כל צמד תלמידים למד קטע מתוך יצירת מחול ישראלית ומצא את הנושא התנועתי העיקרי אשר בהשראתו יצרו וריאציה משלהם. ב"יומחול" הוזמן הקהל להשתתף בסדנאות שאותן העבירו התלמידים. בסדנה לימד כל צמד את הקטע מתוך היצירה המקורית ואחריו גם את הווריאציה שיצר. קטעי המחול הותאמו גם למי שאין לו רקע במחול ואף לילדים צעירים.

בסדנאות השתתפו ילדים לצד מבוגרים, רוקדים לצד לא-רוקדים. בסיום היום הוזמן הקהל למופע מחול שבו בוצעו שלוש היצירות המקוריות על ידי רקדנים מקצועיים ובנוכחות היוצרות. התלמידים זכו להראות ליוצרות את הווריאציות שחיברו וזכו להערכה רבה.

דיתה בראונשטיין
מנהלת בית ספר תיכון שיטים דרכא

ביטחון

צוות החירום במועצה נערך לשעת חירום

בחודש ינואר התקיים אימון של מטה החירום של המועצה לשעת חירום. זה היה אימון ראשון מתוך שני אימונים הצפויים בשנת 2018. במהלך האימון השתתפו נציגי פיקוד העורף והרשות החירום הלאומית (רח"ל) והממונים על הפעילות במועצה בשעת בחירום. לאורך האימון הוצגו תרחישים אליהם יש להיערך בחירום עם כל המשמעויות הנובעות מהם. צוות החירום למד ובחן מגוון רחב של אירועים ואופציות לחירום, בדגש על רעידות אדמה וההתמודדות המועצה בטיפול ומענה לכל התושבים בזמן נתון. בעקבות האימון והתובנות שעלו בו, נפיץ בקרוב מידע והנחיות שיוכלו לסייע לכולנו בעת חירום. בהמשך החודש קיים צוות הלוחמה בטרור תרגיל אזורי שכלל תרחיש של אירוע קיצוני בספיר. חברי כיתות הכוננות ביישובים שולבו בחלק מהתרחישים, כחלק חשוב של תגובה מיידית לאירועים אפשריים ביישובים.

עבודת הצוותים המקצועיים, המתנדבים וכיתות הכוננות חשובה וחיונית לשמירה על ביטחוננו, בתקווה שנמשיך להתאמן בלבד.

נדב אילון
קב"ט

צילום: נינה שחם

אלון סנקר ועדנה פזקר

תודה והערכה - עדנה פזקר ואלון סנקר, מאבטחי בית הספר שומרים על ילדנו כבר יותר מ-7 שנים. עדנה ואלון מגיעים יום-יום מדימונה עם חיך ותחושת אחריות גדולה, תמיד דרוכים, מסבירי פנים ואכפתיים. ביום שני 21 בינואר תלמידי בית הספר היסודי ונציגי שכבות מהחטיבה והתיכון, קיבלו את פניהם של עדנה ואלון, הביעו את הערכתם ותודתם והעניקו להם מכתבי תודה. ועד ההורים העניק למאבטחים ארגז תוצרת טרייה. תודה רבה לעדנה ואלון.

שותפות ערבה אוסטרליה

מושב פארן התחדש במתקני משחק חדשים בעזרת משתתפי משלחת "אקדמי" מאוסטרליה. המשלחת התנדבה במושב פארן ובהדרכתו של שי בוזגלו בנתה מתקני עץ להוספת היצע ואפשרויות הביילוי והמשחק במרחב הציבורי במושב.

בסיום הפרויקט הצטלמו חברי המשלחת עם ילדי גן סלעית בסמוך למתקנים שבנו.

צילום: דפנה ברנע

משרדי המחלקה לשירותים חברתיים עברו למתחם חדש

לאחרונה עברה המחלקה לשירותים חברתיים למתחם פעילות גדול, חדש, נעים ומזמין. המתחם החדש נמצא בשכונות למרכז הטיפול והיחידה ההתפתחותית ולשירות הפסיכולוגי החינוכי. המחלקה ממשיכה לקדם את פעילות השגרה ופרויקטים מיוחדים. השנה אנחנו מצטרפים לפרויקט להב"ה (למען הנוער במרחב הכפרי), תוכנית ארצית הפועלת במועצות אזוריות בשיתוף פעולה בין תחום חברה ונוער והשירותים החברתיים על מנת שיובילו תוכניות לפעילות לנוער עם התייחסות למאפיינים הייחודיים בכל

בשני מחזורי הפעילות של קפה בוקר. אימהות המעוניינות להצטרף מוזמנות לפנות לסטיו קרטג'נר בטלפון 052-4260842.

אחרי שנים רבות של עבודה מסורה ומקצועית מרינה ריבקין יצאה לגמלאות. מרינה עבדה שנים רבות ומילאה תפקיד חשוב בתחום הזכאות במחלקה. תודה רבה למרינה על עבודתה המסורה, טוב הלב יוצא הדופן והרצון לסייע לכל אחד ואחת מהתושבים. אנחנו מאחלים למרינה פרישה נעימה ועם הרבה עשייה מהנה. את מרינה מחליפה נגה גבורי, בהצלחה.

דורית לוביש (פאיאנס) מנהלת

מועצה ומועצה. בערבה מובילות את התוכנית עו"ס סטיו קרטג'נר מהמחלקה לשירותים חברתיים ונעה טלשיר ממרכז קהילה ערבה. בין התוכניות שיפעלו השנה, לצד עבודה פרטנית עם בני הנוער, יתקיימו פעילות לנערות, פורום מטפלים בנוער, העשרה לאנשי מקצוע בתחום הנוער ותוכניות למניעה והפחתה של התנהגויות מסכנות בקרב הנוער. ההורים מוזמנים לפנות ולהתייעץ בנושאים אלה ובנושאים אחרים הקשורים בנוער ויש בהם צורך במעורבות של הצוות המקצועי. קפה בוקר פעילות לאימהות לאחר לידה בשיתוף המרכז לגיל הרך. הפעילות כוללת מפגשים שבועיים שבהם ניתנות הרצאות מגוונות בנושאים שונים. לקראת סיום שנת הפעילות ומפגשי האימהות יוזמנו השנה בני הזוג של המשתתפות למפגשים בנושא זוגיות

הפנינג מדע

בארבעה 5

יום ה'

16:00-19:00 **15.3.18**

צו"פ ערבה - תחנת יאיר

בסימן: **זמן והתפתחות**

סדנאות מדעיות לכל המשפחה בשיתוף חוקרים ותלמידים

פעילות מדעית לפעוטות

הרצאות מדעיות

תחרויות לבני נוער

מופע מקפיץ

ועוד המון הפתעות...

גיל שלישי בריאות והתנדבות

דיון בכנסת על מערך הבריאות בערבה

משלחת משולבת לערבה חבל אילות ואילת ביום הבריאות בכנסת

ב-30 בינואר התקיים "יום הבריאות" בכנסת. יום זה הוקדש לדיונים בנושאי בריאות, פעילויות איכות חיים, בדיקות רפואיות וסגנון חיים. כחלק מסדר היום התקיים דיון מיוחד בוועדת הבריאות, העבודה והרווחה בנושא "מערך הבריאות באילת ובערבה". יו"ר הוועדה המכהן ח"כ אלי אללוף (כולנו) וחברי הכנסת - יעל גרמן (יש עתיד), איציק שמולי, חיים ילין איתן ברושי (העבודה) לקחו חלק בדיון. אליהם הצטרפו נציגי משרד הבריאות, קופ"ח, מד"א ותושבים שהגיעו משלוש מאילת מחבל אילות ומהערבה התיכונה. הדיון התמקד בפערים הגדולים הקיימים בשירותי הבריאות הזמינים בחבל ארץ זה לעומת מרכזים אורבניים אחרים בכלל ולמרכז הארץ בפרט. הנקודות העיקריות שעלו בדיון:

קשיי תפעול וניהול של בי"ח יוספטל.

העדר שירותי בריאות בסיסיים איכותיים המחויבים בחוק.

תחרות בין קופות החולים הפוגעת במתן השירות ואיכותו.

פיקוח חלקי בלבד של משרד הבריאות על קופות החולים והשירותים אותם הן מעניקות.

במקביל לכך נעשית עבודה תקשורתית במטרה להביא את הנושא לסדר היום הציבורי.

סף כניסה נמוך (מיעוט אוכלוסייה ומרחק גאוגרפי) המקשה על הענקת שירותי בריאות מקצועיים וטובים.

המועצה בשיתוף תושבים ואנשי צוות רפואי פועלת עם חברי כנסת ולוביסטים ועם משרדי הממשלה כדי להביא לשינוי המצב הקיים.

עירית שחר,

מנהלת מחלקת גיל שלישי, מתנדבים ובריאות

עמותת בין השיטין

מכינת פארן חנכה אוהל אירוח

סמוך למתחם המכינה בפארן נחנך בינואר אוהל אירוח המיועד לארח שביליסטים, יחידות צבאיות, מכינות קדם צבאיות וקבוצות המחפשות קורת גג פשוטה וחינמית. האוהל שנחנך מנציח את זכרו של אבנר רוז ז"ל, בן קיבוץ טירת צבי שנהרג לפני 4 שנים בתאונת אופנוע. אבנר עשה את שירותו כלוחם ביחידת מגלן, אהב לטייל ואהב את המדבר. אחותו של אבנר הדריכה במכינה לפני שנתיים והיא שעשתה את החיבור בין המכינה לבין הרעיון להקמת פרויקט ההנצחה. תהליך בניית האוהל תוכנן

צילום: באדיבות מכינת פארן

אוהל אבנר במכינת פארן

אבישי ברמן
מנכ"ל

- החברה לפיתוח ולבניין הערבה מקימה -

חממת עסקים ויזמים חדשה בערבה!

מה זה arava HUBitat?

בית ליזמים ובעלי עסקים, בסביבה עסקית איכותית ומפרה, באזור התעשייה ספיר

מה המקום מציע?

שירותים עסקיים, שירותי
משרד ברמה גבוהה,
יועצים ומנטורים

תמיכה, עידוד וקידום של
מיזמים ורעיונות, במגוון
רחב של תחומים

שטח כולל של 200 מ"ר
למגוון צרכים: פינות עבודה,
משרדים, חדר ישיבות וכו'

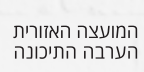

מהרו להבטיח את מקומכם והשכירו מראש פינת עבודה או משרד

הפתיחה
ביוני
2018

לפרטים: גלי כהן | 054-4265265 | galic@arava.co.il

מחיר מיוחד טרום הפתיחה!

הדרך נראית לי כל כך ארוכה

רינת רוזנברג

שביל ישראל, שהתבסס כציר טיול משמעותי בעשרים השנה האחרונות, הוא מסלול שמאפשר למעשה כמה וכמה גישות לטיול. יש הלוקחים פסק זמן מהחיים כדי לצעוד אותו ברצף. יש העושים אותו כמשפחה, כצעירים לפני ואחרי צבא או במשבר גיל כלשהו כדרך לצאת מן המרוץ לרגע, ויש קבוצות, בעלות יישוב הדעת, שעושות אותו במקטעים. פעם בחודש הם צועדים מקטע אחרי מקטע כחלק מתרבות שלמה של טיולים ברגל. אחת כזו היא קבוצת "הולכים בשביל".

צילום: רינת רוזנברג

ירידה מהמצוק למכתש

השינוי והצמיחה של מצפה רמון עוד מבוששים לבוא.

אלון דמבובסקי הוא המדריך של חוג הטיולים "הולכים בשביל", הוא היוזם של הרעיון לקיים את החוג במתכונתו הנוכחית והוא גם האחראי על המסלולים, על ההתארגנות ועל ההדרכה לאורך המסלול. הוא קובע את הקצב ומוביל את הטיול. לחוגי מטיילים בערבה יש היסטוריה ארוכה שמתחילה כבר לפני 20 שנה. באותם ימים התקיים חוג מטיילים ביוטבתה, אליו הצטרפו משתתפים מאזורנו. בהמשך התארגנה קבוצה מקומית ויחד יצאו לטיולים במסלולים מגוונים. האהבה לטייל היא המכנה המשותף לכל היוזמות הללו לאורך השנים. זהו גם המכנה המשותף של קבוצת המטיילים הנוכחית.

לא חשוב איפה ועם מי טיילתם בחייכם, תמיד היה בקבוצה מי שאחראי על פק"ל קפה, שבלעדי טיול הוא לא טיול

זו חבורה של מטיילים שפשוט מאוד אוהבת לטייל. הם מטיילים יחד ולחוד כבר שנים רבות במסגרות שונות שמאפשרות לכל אחד ואחד מהם לתור את הארץ לאורכה ולרוחבה. הם מכירים את הארץ, את ההרים, הנחלים, הגיאיות והמכתשים. חלקם יכולים לתת לכם תוכנית מסעות מרתקת גם בארצות הים. הקבוצה כוללת מטיילים כמעט מכל היישובים, והם מכירים זה את זה מטיולים רבים קודמים. אנחנו מתקדמים מעט על הרכס מצפון למרכז

עם זריחת השמש מסתיים האיסוף של כל המטיילים והמטיילות ואנחנו ממשיכים לכיוון מצפה רמון.

הגענו למצפה רמון. האוטובוס עוצר לא רחוק ממרכז המבקרים המשקיף על המכתש. אנחנו יורדים מהאוטובוס, איש איש וציודו. מזל שיש לי נעליים מקצועיות, בשאר הציוד ניכרת החובבנות שלי. בשלב מוקדם זה אני לומדת משהו חשוב: מקלות הליכה הם חלק בלתי נפרד מציוד הליכה נחוץ לטיול. אני לומדת שמרבית חברי הקבוצה מצוידים במקלות הליכה מקצועיים ויש גם כאלה שיש להם מקלות הליכה שגילפו בעצמם. אני מתעניינת עוד ומגלה שמקלות הליכה הם הדבר הנכון למטיילים באופן קבוע וכדאי להתחיל להשתמש בהם מוקדם כדי להתרגל לטכניקה. החברים מספרים שזה עושה הבדל עצום בעומס ומאפשר חלוקה נכונה של המאמץ.

תחילת מסלול

אחרי התארגנות קצרה ועניינית כולנו מתכנסים סמוך לשלט הסבר קצר המכוון אותנו למסלול ההליכה. כל המשתתפים מצטלמים יחד ואלון דמבובסקי נותן סקירה קצרה על מצפה רמון: יישוב המונה 5000 תושבים והוקם בשנות החמישים, בתחילה כמחנה מגורים לעובדים שסללו את כביש 40, ובהמשך הייתה מחשבה שיהיה יישוב עבור עובדי המכרות שיוקמו במכתש וסביבתו. השנים חלפו המציאות הכלכלית של היישוב הייתה ונשארה לא פשוטה. בשנים האחרונות העיירה נתפסת כמקום המושך אליו אומנים ויוצרים, אולם

לפני חודשיים התקשרתי לעיריית שחר עם רעיון: "אני רוצה לעשות כתבה על חבורת הצועדים הפעילה במסגרת הפעילויות של הגיל השלישי, אפשר להצטרף לטיול הקרוב שלהם?" לשמחתי נענית בחיוב. שמחתי עוד יותר לגלות שהטיול הקרוב צפוי להיות קל ולא מאוד ארוך (גילוי נאות: אני לא לגמרי גרוטאה, אבל טיילת מקצועית אני לא). הוקל לי. את האמת על אורכו של המסלול ודרגת הקושי שלו אלמד בהמשך.

בשלב הראשון צורפתי לקבוצת הוואטסאפ הפעילה הנקראת "חוג אמוץ בשביל ישראל" והתחלתי להיכנס לעניינים. שבוע לפני מועד הטיול המתוכנן התחולל אירוע שיטפונות שתוצאותיו פסחו על נחלי הערבה אולם ניכרו מאוד באזור מדבר יהודה. עובדה זו העלתה שאלה בקבוצה אם לא כדאי להסיט את הטיול הצפוי ולטייל באזור עם גבי מים מלאים. התקיים דיון בנושא שבסופו הוחלט להמשיך במסלול שנקבע ולנסות לקבוע מועד לטיול נוסף בנחלים עם מים. כבר מהדיון הקצר הזה יכולתי ללמוד דבר חשוב על הלך הרוח של הקבוצה, אם הוא לא היה ברור עוד קודם: הם ממש אוהבים לטייל.

הגענו למצפה רמון. האוטובוס עוצר לא רחוק ממרכז המבקרים המשקיף על המכתש. אנחנו יורדים מהאוטובוס, איש איש וציודו. מזל שיש לי נעליים מקצועיות, בשאר הציוד ניכרת החובבנות שלי

הקבוצה מטיילת פעם בחודש. בכל פעם מקטע אחר של שביל ישראל. הם מטיילים כך כבר שנתיים. התחילו את המסלול מדרום לצפון ופעמיים בשנה הם מצפינים לטיולים של שלושה ימים רצופים בצפון, כולל לינה. מועד הטיול התקרר. מקטע המסלול המתוכנן היה ונשאר ממצפה רמון לנחל גוונים. היציאה מתוכננת לפני הזריחה והחזרה אחרי השקיעה. שקיעה אני מכירה. זריחה פחות - לא מתחברת לקונספט. אבל מה לא עושים לצורך משימה עיתונאית...

לפני הזריחה

יום הטיול הגיע והאוטובוס מתחיל את האיסוף ממושב עידן לכיוון דרום מוקדם ובחושך. כל כך מוקדם שאפילו הזנבנים בשמורת שיזף עוד לא השכימו לריקוד הבוקר שלהם.

ועוד קודם לכן, שאלתי כמה קילומטרים אנחנו צפויים לצעוד. התשובה הרשמית הייתה 12 ק"מ. אני לא מומחית, אבל אני בטוחה שעד לשעה 12:30 כבר צעדנו 12 ק"מ ואנחנו רק באמצע היום. איש לא מתלונן! אנחנו חונים תחת עץ שיטה רחב צמרת לארוחת צוהריים וכל אחד מוציא את ארוחתו. אחרי הפסקה קצרה (שכוללת כמובן קפה ותה מהפק"ל) אנחנו ממשיכים לצעוד אל עבר "שן רמון", הר נישא בעיבורו של המכתש, שהעלייה אליו תלויה. מטפסים לאט ובזהירות, כל אחד בקצב שלו. בתום העלייה אנחנו עוצרים (למי שגבהים מפחידים אותו, זה המקום לשבת) לתצפית מרהיבה. מתחילים לרדת לכיוון נחל נקרות בירידה מאוד תלויה שמצריכה תשומת לב רבה. חשבנו שסיימו את הירידה ואז אנחנו מגלים שיש ירידה נוספת שלוקחת אותנו אל המשך המסלול בואכה נחל נקרות וממנו לקיר האמוניטים.

לפני השקיעה

היום מגיע כמעט אל סופו ואנחנו עוד רחוקים מנחל גוונים, אליו תכננו להגיע. התלבטות קצרה בין המשתתפים אם להמשיך עד לנחל ולהסתכן בכך שנסיים בחשיכה, או לסיים את המסלול מעט אחרי קיר האמוניטים הסמוך לכביש 40. ההחלטה שמתקבלת היא החלטה של אנשים בוגרים ובעלי ניסיון. לא נכנסים לחשיכה. לנחל גוונים נגיע בפעם הבאה. הוא לא הולך לשום מקום. מסכמים את העניין ומתחילים להתקדם. אני לא יכולה להתאפק ובודקת כמה ק"מ הלכנו בסופו של דבר ומגלה את העובדה החד משמעית שצעדנו 21 ק"מ. הליכה נינוחה מחד ומאתגרת מאידך. עולים לאוטובוס ונוסעים חזרה לערבה וכבר

צילום: אלון דמבבוסקי

ירידה משן רמון

השקט שמלווה את ההליכה ועם הנוף שנשקף מסביב. ממשיכים ללכת ומתחילים לטפס מעט כדי להגיע לפריזמות שהן עוד תופעה גיאולוגית שניתן לפגוש במכתש רמון, תא שטח המשלב בתוכו שפע של סימנים ועקבות של תהליכים גיאולוגיים, חלקם תוצאה של תהליכים ממושכים וחלקם התהוו באירועים פתאומיים. ממשיכים לצעוד. במהלך ההליכה ניתן לראות בברור מאפיין שאני מזהה כקו מנחה של התנהלות קבוצת המטיילים אליה הצטרפתי. כולם מכירים את כולם, ויש חברות וקבלה וסולידריות בולטת בין המשתתפים.

המבקרים לתצפית מושלמת על המכתש ממנה אנחנו לומדים עוד על המסלול המתוכנן לנו היום, שתחילתו בהליכה על המצוק והגעה עד למתחם בית ספר שדה מצפה רמון ממנו נרד אל המכתש בירידה ממושכת. קצת לפני הירידה אנחנו עוצרים לארוחת בוקר קלה. ארוחת הבוקר חושפת את אחד הרכיבים החשובים לכל קבוצת מטיילים באשר היא: פק"ל קפה.

לא חשוב איפה ועם מי טיילתם בחייכם, תמיד היה בקבוצה מי שאחראי על הרכיב החיוני הזה, שבלעדי טיול הוא לא טיול. גם בקבוצה שלנו הנושא מקבל משמעות וכבוד. כבוד שנחלק לשתי אסכולות, האסכולה של שותי התה ומנגד שותי הקפה. אלה וגם אלה מקבלים מענה. עמי פורת אמון על הקפה וצביקי אגר על התה. שניהם יודעים היטב את עבודתם.

מתחילים בירידה

זהו, מתחילים לרדת מהמצוק. מיד אחרי הירידה מזג האוויר משתנה במהירות ואפשר להתחיל ולהתקלף משכבות הבגדים להן נדרשנו בשעות המוקדמות ובשהות הקצרה על הרכס במצפה רמון, טרם הירידה אל המכתש. אנחנו צועדים בנחל רמון רחב הידיים, הליכה נעימה במזג אויר מושלם עם ראות נהדרת. את השקט הזה מפרים מדי פעם מטוסי חיל האוויר המתאמנים באזור. רעש המטוסים מתקבל כדבר מובן מאלינו אך הוא אינו מתיישב עם

היום מגיע כמעט אל סופו ואנחנו עוד רחוקים מנחל גוונים, אליו תכננו להגיע. התלבטות קצרה בין המשתתפים אם להמשיך עד לנחל ולהסתכן בכך שנסיים בחשיכה, או לסיים את המסלול מעט אחרי קיר האמוניטים

כמה הלכנו

מתחילים לדבר על הטיול הבא ועל הטיול שמתוכנן אחריו בצפון. ואני חושבת לעצמי שזו קבוצה מעולה לטייל איתה. אחרי יום טיול בתנאים אידיאליים (מזג אויר מושלם, ראות משובחת, חברה מעולה) אני מגיעה להכרה ברורה - העתיד נמצא בגיל

לצד זאת יש גם שמירה על האוטונומיה של כל אחת ואחד. בעיניי זה מתכון מושלם. קהילה עם מרחב אישי ברור, כנראה תוצאה של בגרות וניסיון, וכמובן של אופי המטיילים המעיד על כך שכל אחד כבר עבר מסע אחד או שניים בחייו... הדרך נמשכת, הקבוצה צועדת. בתחילת היום,

ארוחת צהריים תחת עץ השיטה

צילום: אלון דמבובסקי

אבי ותמר אלכסנדר, רבקי אופיר, דבורי בלום, מיכה אייל, רבקה בג, רונית ויגאל בונדי, יהושע בלאו, מיכה רז, עירית גרינשטיין, ליאת בן יהודה, אורי עמית, שלום שטוקלמן, אורה שני, צוף אור ורותי לוי. ותודה לעיריית שחר שמרכזת את כל תחום הפעילות של הגיל השלישי בערבה ובכלל זה גם חוג "הולכים בשביל".

נותנים למתבונן מן הצד להרגיש שאת מה שהם יודעים כדאי ללמוד מהם. תודה רבה לחבורה הנהדרת שאפשרה לי להצטרף ולנסות לעמוד בקצב שלה. כשאהיה גדולה אני רוצה להיות כמוכם! תודה לכולכם לאלון דמבובסקי, רחלי יונש, אסתרקה ועמי פורת, צביקי אגר, מיכל רובין,

השלישי, ולא בגלל שכולנו צפויים להגיע אליו, במוקדם או במאוחר, אלא בגלל שיש בגיל הזה ובחבורה הזו הצועדת יחד בשביל, פתיחות, סקרנות, עניין והתלהבות אשר

כמה המלצות למצטרפים לטיולים הבאים

במה כדאי להצטייד:

- תיק גב נוח
- נעלי הליכה טובות ונוחות
- בגדים נוחים להליכה (תמיד מומלץ שיהיו שכבות שאפשר לקלף או ללבוש חזרה)
- מקלות הליכה (כמובן) כובע
- קרם הגנה
- לפחות ליטר וחצי מים
- ארוחת בוקר קלה
- כוס רב פעמית לתה/קפה
- ארוחה משביעה אבל לא מכבידה לצוהריים
- משהו שאפשר לכבד בו אחרים (עוגת פירות יבשים/פירות יבשים שלא בעוגה/ כל תקרובת אנרגטית אחרת)

שימו לב:

ודאו שהמסלול הוא ביכולתכם, אפשר תמיד להתייעץ עם הצועדים הקבועים.

צילום קבוצתי

צילום: רינת רוזנברג

אמונה שלמה

רינת רוזנברג

בימים אלה מסתיימת באזור התעשייה ספיר הקמתו של מפעל לייצור חלקים לתעשיית התעופה והחלל. מה מביא מפעל כזה לערבה, מי מקים אותו ומה מקומה של אמונה בסיפור.

מבנה המפעל באזור התעשייה ספיר

צילום: אורן קורין

לעבוד את האל כלשונה של הברית החדשה. קבוצת המאמינים, שהלכה וגדלה, ביקשה לתת ביטוי לחשיבות התמיכה בעם ישראל במדינת ישראל ולסייע בכל דרך להצלחתו של המפעל הציוני בארץ ישראל. הם חיפשו אפיקים אליהם יוכלו לתרום ולסייע, וכך הגיעו גם לתרום לעליית הנוער. בעקבות סיועם הכספי הם הוזמנו לישראל כדי לראות מה נעשה הודות לתרומותיהם.

בתחילה הגיעו לביקורים בישראל כתיירים, ומאוחר יותר בשנת 1963 רכשו בזיכרון יעקב מבנה שבו יוכלו להתגורר וללמוד בביקוריהם בישראל.

שכחה והחלה לקרוא בתנ"ך שוב ושוב ושוב, עד שהגיעה להכרה שאלוהים בחר בעם ישראל להיות לו לעם נבחר וכי לגויים יש התחייבות לעם ישראל ועליהם לעמוד לצידם, בתפילה ובמעשה, ולסייע לעם ישראל להתמודד עם האתגרים שלפניו. בביתה בגרמניה התקבצו אנשים שאמונתה ואישיותה סחפו גם אותם. הקבוצה גדלה וקמו בגרמניה כמה התארגנויות של מאמינים שהזדהו עם האמונה ועם הפרשנות של אמה ברגר. ככל שהעמיקו את ההתבוננות בתפקידם וככל שגדלה אמונתם, כך גברה בהם ההכרה כי מקומם אינו בבתי התפילה והכנסיות. כפועל יוצא מכך חדלו המאמינים לקחת חלק בפעילות הדתית המקובלת בכנסיות והחלו

אמה ברגר הייתה אחות גרמניה שעבדה במהלך מלחמת העולם השנייה כאחות רנטגן. היום ידוע שחשיפה לקרינת רנטגן מסוכנת, את העובדה הזו למדה אמה על בשרה כאשר גילתה שחלתה בסרטן. רופאים שבדקו אותה לא נתנו לה תקווה להיאחז בה. ימיה ספורים הם אמרו, ואין סיכויי החלמה.

אמה שבה לביתה עם הידיעה הקשה. בהיותה נוצרייה מאמינה פנתה לאלוהיה שיתן לה מזור ורפואה. היא הבטיחה כי בתמורה תתמסר לעבודת האל בכל דרך. הנס התחולל והיא החלימה. אמה חיה עוד זמן רב לאחר שהחלימה ונפטרה בישראל שנים רבות אחר כך. את ההבטחה שנתנה, להתמסר לעבודת האל, לא

צילום: רינת רוזנברג

ארנולד קורץ במפעל בערבה

בית אל בזיכרון יעקב. במפגש הזה השתתף לראשונה ארנולד קורץ חבר הקהילה ומנהל מפעל גלבוע תעשיות בע"מ, אחד ממפעלי הקהילה הממוקם במושב מגן שאול שבעמק יזרעאל ועוסק בייצור רכיבים לתעשיית התעופה ולמיכון רפואי. "לפני שלוש שנים עמדנו בצומת דרכים", ארנולד מספר. "ידענו שאנחנו צריכים להרחיב את פעילות המפעל וחיפשנו איפה להקים שלוחה נוספת". המפעל במגן שאול הוקם בשנת 2004 וארנולד חבר בקהילת בית אל, שחי עד אותה שנה בקנדה, הצטרף לקהילה בישראל והוא מנהל את המפעל מיום הקמתו. "כשעמדנו לפני שלוש שנים לקראת החלטה על מיקום השלוחה למפעל במגן שאול. חיפשנו וגם מצאנו מיקום אפשרי בקרבת בית שאן. בפגישה שהייתה עם אייל בזיכרון יעקב שמעתי לראשונה על אתגרי הפיתוח של הערבה, על הרצון להביא תעשייה לאזור ועל הצורך ביצירת אפשרויות

קהילת בית אל מתנהלת באופן שמזכיר יותר מכל קיבוצים בשנות החמישים. משמעות הדבר היא שחיים בשוויון ובשיתוף ושכל החלטה הנוגעת לקהילה, בכלל זה גם התרחבות עסקית והקמת מפעל נוסף, חייבת לעבור אישור של אספה כללית

בביקורם בערבה רצו לראות אם יש להם מה לתרום כאן, אם יש להם ולערבה אינטרסים שיכולים להתחבר. הם נפגשו עם אייל בלום ראש המועצה וסיירו באזור. זה היה המפגש הראשון, והוא היה לפני שלוש שנים. בעקבות הביקור בערבה התקיים גם ביקור גומלין של אייל במפעל ובמרכז הפעילות של קהילת

חברי הקבוצה מוכרים היום בישראל בשם קהילת בית אל. בזיכרון יעקב הקימה הקבוצה את מרכז הקהילה ואת מפעל התעשייה הראשון שלהם. גם הקהילה וגם המפעל גדלו והתרחבו מאז. היום מונה הקהילה בישראל קצת יותר מ-800 חברים שמעל למחציתם הם ילדים. הם חיים בכמה מוקדים בצפון הארץ - בזיכרון יעקב, בבנימינה, בבת גלים, בבני יהודה, בחיננית ובמגן שאול. היום הקהילה מתקבלת באהדה ובזרועות פתוחות על ידי האוכלוסיות שבקרבתה היא חיה, אולם בתחילה היו לא מעט התנגדויות לנוכחותם ופעילותם.

לפני שלוש שנים עמדנו בצומת דרכים, ידענו שאנחנו צריכים להרחיב את פעילות המפעל וחיפשנו איפה להקים שלוחה נוספת

הם קבוצה עם תפיסת עולם ועם אמונה דתית מאוד עמוקה וחזקה. היו מי שנרתעו מהם, היו מי שראו בהם מיסיונרים, הם עוררו בתחילה עוינות. זה כבר מזמן לא המצב. קהילת בית אל שומרת על אורח חיים דתי מאוד אדוק ומקפידה באופן מאוד ברור על הפרדה בין אורח החיים הדתי לבין הפעילות העסקית והקשר עם שאר האוכלוסייה שבקרבה היא חיה.

ציונות מעשית

אז מה מחבר בין קהילת בית אל, קבוצה דתית עם שורשים עמוקים בתרבות הנוצרית, לבין הערבה? בסוף זה תמיד אנשים, אך במקרה שלנו יש גם לאלוהים תפקיד. לפני שלוש שנים מנכ"ל תעשיות בית אל אלברכט פוקס וצוות הניהול של בית אל חיפשו מקום שבו תוכל הקבוצה לקדם תעשייה שתסייע לפריפריה בישראל ותחזק אותה. לקבוצה היו כבר באותם ימים מספר מפעלים (משגשים) שעסקו בתחומים מגוונים: מפעל למערכות סינון אב"כ למקלטים ולממ"דים, מפעל למסנני אוויר לצרכים אזרחיים (חדרי ניתוח, תחנות כוח וחדרים נקיים למפעלי אלקטרוניקה), מפעל למוצרי מזון (ריבות, מאפים, פסטות, ממרחים, רטבים) ולשמיות פוך וכריות, מפעל לייצור פסי ייצור למילוי ולאריזה של מוצרי מזון נוזלי ומפעל לעיבוד שבבי וייצור תבניות לתעשיית הפלסטיק עם התמחות מיכון רפואי ותעופה.

הפרסום כלל גם את התייחסות לכך שהמועמד שיבחר יצטרך לעבור הכשרה מתאימה על חשבון המפעל שהרי מדובר במקצוע שאינו בדיוק שכיה, והסבירות היא שאין בערבה אדם עם הכשרה כזו. אז זהו שיש. זו הייתה הפתעה עצומה. אחת הפניות הגיעה מתושב האזור שיש לו הכשרה נדירה של "בודק סדקים". זה היה עוד אחד מהאירועים שמוכיחים שצריך להאמין ושהמציאות עולה על כל דמיון.

במהלך השנתיים האחרונות מיום שהוחלט על הקמת המפעל בערבה ארנולד נמצא באופן קבוע על הקו מגן שאול-ערבה ומנהל את הקמת המפעל באזור התעשייה. "הערבה הפכה לבית בשבילי", הוא מספר. "בצפון הדברים זזים מהר יותר והעבודה בערבה מחייבת תכנון טוב יותר והתייחסות למרחק הפיזי. מצד שני יש בערבה חיבור אנושי מאוד חזק, יש כאן פתיחות וכנות רבה ויש מעורבות ומחויבות גדולה מאוד בקידום הקמת המפעל בערבה. לפני שהגעתי בפעם הראשונה לערבה משהו אמר לי שהיה לומים בארץ ישראל נמצאים בערבה - הוא צדק. גיליתי את זה כשהגעתי. יפה כאן ויש שקט ואיכות חיים ועוצמה מאוד גדולה. עוד לא ראיתי שיטפון ואני מצפה לזה מאוד. אני מקווה שהקמת המפעל שלנו בערבה היא תחילת הדרך, ושמפעלים נוספים יצטרפו וימצאו את ההזדמנות שיש כאן להקים תעשייה ולבנות את הארץ" ארנולד מסכם.

במהלך השנתיים האחרונות מיום שהוחלט על הקמת המפעל בערבה ארנולד נמצא באופן קבוע על הקו מגן שאול-ערבה ומנהל את הקמת המפעל באזור התעשייה. "הערבה הפכה לבית בשבילי"

קשה להאמין שאמה ברגר, האחות שהחלימה מסרטן בכוח אמונתה, יכולה הייתה לדמיין שממשיכי דרכה יגיעו עד לערבה ויקימו בה מפעל לייצור חלקים לתעשיית התעופה והחלל אבל אם מסתכלים על ההיסטוריה של ההתיישבות בערבה, היא מעולם לא הייתה מה שאנשים ציפו, והתפתחה תמיד בניגוד לדעת המומחים.

בסוף כדי להצליח במימוש חלום צריך פחות להקשיב להיגיון ויותר לפעול מתוך אמונה פשוטה שאפשר.

פה משהו גדול ויד מכוונת ושזה גדול מאתנו. ידעתי באותו הרגע שהערבה היא המקום שבו אנחנו צריכים להקים את המפעל שלנו. הכול הסתדר לי. גם אנחנו וגם הערבה מקבלים מענה לשאיפה חשובה", ממשיך ארנולד.

קהילת בית אל מתנהלת באופן שמזכיר יותר מכל קיבוצים בשנות החמישים. משמעות הדבר היא שחיים בשוויון ובשיתוף ושכל החלטה הנוגעת לקהילה, בכלל זה גם התרחבות עסקית והקמת מפעל נוסף, חייבת לעבור אישור של אספה כללית. הקהילה דנה בכל נושא ומקבלת החלטות מתוך ניתוח אסטרטגי ומתוך התאמה לייעוד שהקהילה רואה בקידום הפריפריה במדינת ישראל לחיזוקו של עם ישראל. "ההצעה להקמת השלוחה בערבה עלתה לדיון באספה הכללית שלנו. דנו בנושא רבות והייתה נוכחות חריגה של מעל ל-80 אחוזים מחברי הקהילה באספה זו, והייתה הסכמה של 100 אחוז שהמפעל צריך לקום בערבה. לא היה דבר כזה בעבר", הוא מספר בהתרגשות.

מחליטים ועושים

אחרי ההחלטה פה אחד החל מהלך מעשי. בסוף אחרי שמקבלים החלטה עם תמיכה גורפת ועם ציווי אלוהי, יש מציאות פשוטה - בירוקרטיה ופרוצדורה הן שמות נוספים למציאות.

מפתיע, אבל מרגע קבלת ההחלטה החלו הדברים לנוע ואפילו באופן מהיר יחסית (בגישה הישראלית ממש מהר - בגישה הגרמנית טיפה פחות מהרצוי). בית האריזה של חברת "אדום" שעמד ללא שימוש באזור התעשייה ספיר נבחר כמתאים להסבה ונרכש על ידי גלבו תעשיות בע"מ. בעזרת המועצה ובסיוע עקבי של אייל ניתנו אישורים, נחתמו הסכמים, נעשו התקשרויות לבנייה והקמה, ולפני כשנה החלה הקמת המפעל במבנה באזור התעשייה. בשלב הראשון דובר בהשקעה של 20 מיליון ש"ח לצורך בניית חללי הייצור וקניית מכונות הייצור שכל אחת מהן עלתה 3 מיליון ש"ח. השקעה עצומה.

עם פתיחת המפעל צפויים לעבוד בו 15-20 עובדים. במימוש הפוטנציאל המלא של המפעל הוא יעסיק עד מאה עובדים.

"החשש הגדול ביותר שלנו היה מהיכולת לגייס עובדים. פרסמנו בעזרת המועצה את המשרות שאנו מחפשים והופתענו מאוד. היו מעל ל-30 פניות והצלחנו לאתר 12 עובדים לשלב הראשון".

המשרה הראשונה שפורסמה הייתה משרה עם הגדרה מאוד ספציפית "בודק סדקים".

מיכון במפעל בערבה צילומים: רינת רוזנברג

תעסוקה נוספות והרגשתי שברק היכה בי. זו הרגשה שלא מרפה ממני מאז. הרגשתי שיש

חגיגת מבצעים

חדש!

בידורית קריוקי
Proxima S340

~~₪450~~
₪349

+ מיקרופון

* התמונות להמחשה בלבד

גאדג'טים להדבקה

חיות לחיצה רכות ונעימות

~~₪10~~
₪5

טבעות אחיזה

~~₪25~~
₪19

חגי האביב בפתח והמבצעים פורחים

בואו לבחור מתנות והבטיחו למשפחה שמחה גדולה!

טבלטים

SILVER LINE 7"
SL729

~~₪350~~
₪299

SAMSUNG GALAXY T585

~~₪1,400~~
₪1,299

+ גלישה סלולרית

אוזניות

MIRACASE MBTS 203 לריצה וצעידה

₪99

SONY DJ MDRZ110

~~₪150~~
₪129

רמקולים Bluetooth

havit GOLD

~~₪119~~
₪99

MIRACASE MBT 950

~~₪199~~
₪149

חדש!

ערכת מוסיקה

נגן MP3 אודניות כפתור

8GB

החל מ-
₪99

* התמונה להמחשה בלבד

טלפון חכם SAMSUNG
GALAXY A8 2018

~~₪2,050~~
₪1,999

כולל העברת נתונים מלאה

בנוסף: ציוד משלים איכותי!
כיסוי ומגן זכוכית ₪99

* תמונת הכיסוי להמחשה בלבד

מחשב נייד lenovo
IdeaPad 320-15 בשלל צבעים

החל מ-
₪1,449

מתנה!
תיק צד איכותי ועכבר אלחוטי

* המחירים כוללים מע"מ. מחירי המבצע תקפים עד גמר המלאי או עד ה-15.4.18.

אתם מוזמנים לביקור בחנות בעין ייב

עין ייב

DigitalShop

08-648 6151
www.digital-shop.co.il

מערכות

מעבדה

חנות

ריצה עיוורת

רון כהן

בשבת השנייה של חודש פברואר התקיימה על ציר המעיינות ריצה לא שגרתית של קבוצת הריצה "קשר עין" בליווי של קבוצת הטריאתלטים הצעירים של הערבה.

צילומים: יורם דדון

האובייקטיבי, איך נוצרות חברויות וקרבה בין חברי הקבוצה. כך גם מתפתחות במהלך הריצה שיחות בין הרצים והמלווים בנושאים אישיים, בנושאי אקטואליה ובנושאים שונים ברומו של עולם.

חוזרים לשבת בבוקר בשעה 05:00. החבורה כולה מגיעה לעין שחק, נקודת ההתחלה של המסלול. לאחר היכרות קצרה בין שתי הקבוצות, יוצאים לריצה על ציר המעיינות. רם גל המוביל את הקבוצה עוצר במהלך הריצה מספר פעמים בנקודות שונות על הציר כדי לסקור את המקום וכדי להוסיף ערך וידע לריצה ולרצים. בתצפית על שם עידן גדיש הוא נותן סקירה על הצמחייה הייחודית לערבה ועל פרויקט אקלום הפראים והראמים בערבה. בעין זך, בעין תמיד ובסמוך לקברי שבט אל מיסק הוא מספר על משפחות הבדואים שיושבו בערבה בשנות החמישים של המאה העשרים ועל מקורות המים במעיינות לאורך הציר.

מדהים גם לראות איך בעזרת קשר מיוחד מצליחים הרצים הרואים להעביר לרצים בעלי העיוורון את תוואי השטח ואת המכשולים

(רץ רואה צמוד לרץ שאינו רואה) באמצעות רצועת יד אלסטית שעשויה גומי. החיבור הזה מעניק ביטחון לרצים העיוורים וללקויי הראייה והוא גם יוצר קשר פיזי ביניהם לבין מלוויהם. התקשורת בין הרץ העיוור או לקוי הראייה למלווה שלו מתקיימת באמצעות סימנים מוסכמים והכוונה בסיוע הרצועה הנמתחת המחברת אותם. כמובן, מתקיימת גם תקשורת מילולית בין העיוור לבין הרץ שמלווה אותו, כך שהמלווה האישי יכול להתריע מפני מכשולים וסיכונים בטיחותיים לאורך המסלול (בורות, מדרכות, מדרגות, אנשים, עמודים וכל שינוי או מכשול שחשוב להיות מודע אליו ולהתכונן לקראתו). המלווה מנווט את המסלול עבור העיוור, מפנה אותו ימינה ושמאלה ומשמש עבורו עיניים רואות למשך כל זמן הריצה. הליווי מחייב אחריות גדולה והוא חיוני לקיום ריצה חופשית ובטוחה לאורך כל המסלול. במהלך הריצה המלווה האישי מתאר ומנגיש את הסביבה ואת הנוף שחולפים על פניו לרץ העיוור או לקוי הראייה. הסיטואציה מטבעה מובילה לתקשורת שחורגת מליווי טכני בלבד, ואפשר לראות במהלך הריצה, על אף הקושי הפיזי

הייתה זו עוד שבת שבה במקום לישון בכיף עד מאוחר, קבוצת הרצים הצעירים הכוללת את עירי עפאים, עודד עמר, אוהד כהן, דניאל דדון, אלעד קיטרון, תמיר אלוני, ועידן פרידמן, התעוררה ב-05:00 כדי להתכונן לעוד ריצה מפרכת של 17 ק"מ. אך הפעם היה שוני גדול בריצה הצפויה. הקבוצה הצטרפה לקבוצת "קשר עין" - קבוצה של רצים עיוורים המסתייעים ברצים רואים. הקשר עם הקבוצה המיוחדת הזו נוצר ביוזמתו של מדריך הקבוצה, ד"ר רם גל. את רם אני מכיר מהתקופה שבה עבדנו יחד ברשות הטבע והגנים. רם שמע על קבוצת הטריאתלטים שאני מאמן בערבה וחשב שהחיבור בין הקבוצה שהוא מוביל לבין הקבוצה שלנו יהיה מעניין ובעל ערך.

קבוצת הריצה "קשר עין" כוללת רצים עיוורים, לקויי ראייה (חלקם גם חרשים) ורצים רואים שמלווים אותם במהלך הריצה. לכל עיוור או לקוי ראייה יש מלווה אישי. המלווים הם לרוב בעלי כושר גופני טוב ומיומנויות ריצה טובות והם רצים יחד ובאותו קצב עם העיוורים ולקויי הראייה. זוגות הרצים מחוברים זה לזה

הריצה המשותפת, שארכה כשלוש שעות והסתיימה בעין חצבה, השאירה חותם על הרצים הצעירים. זו הייתה חוויה מעוררת השראה להיות עדים להתמודדות של רץ בעל עיוורון המתגבר על כל המכשולים בדרך. עד עתה הכירו הרצים שלנו התמודדות עם קושי פיזי "רגיל" באימונים ובריצות, קושי הכרוך בריצות ארוכות. הריצה שחוו עם הרצים העיוורים ולקויי הראייה חשפה אותם למשמעות של התמודדות עם מגבלה ועם אפשרות לממש אהבה לריצה וליצור פתרונות שמאפשרים להתגבר על כל מגבלה. רצון ותשוקה הם המנוע למימוש חלומות.

אני מקווה שנמשיך לפעול ולרוץ עם קבוצת "קשר עין" בריצות כאן בערבה ושניפגש איתם גם במרוצים ותחרויות המתקיימים בכל הארץ.

המלווה לבין הרץ העיוור או לקוי הראייה. בין הרצים, כולנו מכירים את ראובן - רץ עיוור כבן 70 ובעל אישיות מדהימה. אדם מלא שמחת חיים אשר לא נותן לעיוורון להגביל אותו. אנחנו מכירים גם את ירמי החייכן והבדחן שבמהלך היום אנחנו מגלים שהוא כבר סיים בעבר מרתון בתוצאה שלא מביישת רצים רואים.

הקבוצה שלנו השתתפה לאחרונה ב"ישראל אילת" ומסתבר לנו שגם חברי קבוצת "קשר עין" השתתפו בעבר בתחרויות מסוג זה. מעניין עוד יותר לשמוע על הדרכים והפתרונות שאפשרו להם גם לשחות גם לרוץ וגם לרכוב על אופני טנדס (אופני רכיבה לזוג) במסגרות התחרותיות.

בהמשך הריצה מציעים המלווים לקבוצה שלנו להתנסות בהובלת רץ בעל עיוורון. עירי מרים את הכפפה ונענה לאתגר ומלווה את ראובן לאורך כ-4 ק"מ מהמסלול.

שנקרים בדרך, במיוחד בדרך מדברית לא פשוטה. ההנחיות הבסיסיות לרצים כוללות מידע טכני כמו "תיזהר, דלת של רכב" או "אנחנו יורדים ירידה תלולה". בתיאורי נוף המלווים מרבים להשתמש בתיאורי כיוון שבעזרתם העיוורים מנסים להתבייט על הכיוון ביחס לשמש. הם מתייחסים לפרטים שעבור אדם רואה נראים טריוויאליים כגון "לעצי השיטה מבנה של סככה", וכדי להסביר את פשר השם "שיטה סלילנית" נותנים להם לממש את פרי עץ השיטה ולהבין מה לסליל ולשיטה. כשמצלמים את הקבוצה הצלם מודיע לקבוצה "אני כאן מצלם" כדי שיפנו את פניהם לכיוון המצלמה. תשומת הלב משתנה כשאתה נמצא עם קבוצה כזו.

הרצים הצעירים שלנו יוצרים קשר עם הרצים הבוגרים בעלי העיוורון ועם מלוויהם ושואלים שאלות שנוגעות בעיקר בקושי היומיומי של העיוור וגם מתעניינים בקשר המיוחד בין הרץ

תמרה דברים יפים

חנות בוטיק

מושב עין יהב משק 67

.....

לקראת חג הפסח

פתוח כל בוקר 10:00-12:00

מיום ראשון 25.3

ועד ערב החג (כולל) 30.3

למועד אחר בתיאום טלפוני

.....

גיתית • 0528310926

איריס • 0528744324

— חג שמח —

א.א. גיזום

> מטפס וגוזם מומחה <

אין מקום שהוא לבוא מידי...

גיזום על מנוף סל ובטיפוס בחבלים

דילול משקלים לעצים

גיזום ענפים מסוכנים

כירסום גדמים

אישון במדבר

אלכס ליבק

ינואר 2018

עשינו עסק

סטודיו "רוח המדבר" בפארן חוגים, סדנאות ואירועים בדגש על יוגה ותנועה

מי אנחנו

רתם רטנר - בת מושב פארן, בת זוג לרותם, אימא לשלושה, מנהלת את מתחם הצימרים "רותמס גסט האוס" ומורה ליוגה.

הדר הוד - במקור מקריית אוננו, מתגוררת בפארן, בת זוג לאיתי, אימא לשתיים, מטפלת באומנות ומורה ליוגה. לפני 12 שנה הגעתי לפארן לעזור בטיוח הסטודיו שבנו רתם ורותם. במהלך העבודה הכרתי את איתי (אחיה של רתם) ומאז הכול היסטוריה.

אנחנו חברות ושותפות, שכנות וקרובות משפחה. הכרנו כשתרגלנו יוגה, מזרן ליד מזרן, בתל אביב לפני כ-20 שנה. המשכנו ללמוד יחד עוד שנתיים בקורס מורים לאשטנגה יוגה.

איך נולד הרעיון

השותפות צמחה מההבנה שטובות השתיים מן האחת, ושבמקום תחרות והשוואה אפשר לקיים שיתוף פעולה ולצמוח. כל אחת מאיתנו התפתחה במהלך השנים בכיוונים מעט שונים של תרגול יוגה והביאה את האיכויות שלה, מה שיוצר גיוון בפעילות הסטודיו. התלמידים יכולים ליהנות ממגוון של שיטות תרגול יוגה תחת קורת גג אחת ובמנוי אחד.

התנהלות העסק ביום יום

כל החוגים, הסדנאות והאירועים נערכים בתוך מבנה אדמה שמאפשר מקום מפגש של רוח וחומר, תנועה ונשימה. במהלך השבוע מתקיימים שיעורי יוגה קבועים בכמה סגנונות ושיטות: ויניאסה יוגה - שיטת יוגה המתמקדת בתרגול יוגה דינאמי מחד ושומרת על זרימה ורוך מאידך. קצב התרגול בוויניאסה נובע משילוב ותיאום של תנועה ונשימה. יוגה

שאיפות לעתיד

לחלוק את הטוב שביוגה עם יותר ויותר אנשים. לבסס ולייצב את קבוצות המתרגלים הקבועות. לקיים שיתופי פעולה עם התיירנים ובעלי עסקים בערבה ולהביא קבוצות מהארץ ומחו"ל לחוויה שלמה שמשלבת סדנאות יוגה, טיולים, לינה ואירוח אקולוגי.

רחה, יוגה נשית (שיעורים המותאמים לנשים בהריון/לנערות), יוגה תרפיה וויג'ננה יוגה תרגול מתוך הקשבה לתחושות הגוף ולמצב התודעה.

מרבית השיעורים מתקיימים בקבוצות ויש גם שיעורים פרטניים.

אנחנו מנהלות את העסק יחד: הדר אחראית על השיווק והפרסום ורתם על הנהלת החשבונות. מדי פעם מתקיימות בסטודיו סדנאות יוגה יומיות חווייתיות או מקצועיות עבור אורחי הצימרים ועבור התלמידים שלנו. ויש גם סדנאות של סוף שבוע ארוך שאנחנו מעבירות או שמועברות על ידי מורה חיצוני שאנחנו מארחות.

בסטודיו מתקיימים גם חוגי בלט, היפ-הופ ומחול אפריקאי.

הסטודיו משמש גם לאירועים מיוחדים כגון ימי הולדת, מפגשים משפחתיים או חברתיים וגם אירועי מכירות שונים.

רגעי שיא

יש רבים. לראות את השינוי שנוצר בתלמידים בזמן השיעור ולאורך זמן, את היופי והשקט, את הרכות והשלווה בפניהם של התלמידים בתום השיעור.

לראות בסדנאות איך בפרק זמן קצר נוצר קשר בין אנשים שבאו מרחבי הארץ, בלי היכרות מוקדמת, ובסוף הסדנה מרגישים חיבור אל עצמם, אל חברי הקבוצה, אלינו ואל המקום. להיות עדות לתלמיד שעמידתו הזדקפה והכאבים הכרוניים שסבל מהם נעלמו. ללוות הריון מוצלח אחרי שנים של טיפולי פוריות. לראות את מגרש החניה של הסטודיו מלא רכבים. לראות את הבלרינות הצעירות בחוג בלט (ובניהן גם הבנות שלנו), בחצאיות טוטו וגולגול אסוף מפזזות בקלילות על הפרקט.

צילום: סוניה שטיגליץ

תעודת זהות

שם	סטודיו 'רוח המדבר'
טלפון	רתם 052-3440674 הדר 054-2244288
מייל	rotemhamidbar@gmail.com hadarhod@gmail.com
אתר	www.rotems.co.il/Hamidbar

ללוש

חגית שחם

עוגות ומאפים

משלוח מנות

אופן ההכנה:

מחממים את התנור ל-180 מעלות.

להכנת הבצק:

במיקסר עם וו גיטרה שמים את כל החומרים, למעט הקמח, ומערבלים ליצירת עיסה. מוסיפים את הקמח וממשיכים ללוש עד קבלת בצק רך, נעים ולא דביק (אם יש צורך מוסיפים עוד מים).

להכנת המלית:

שמים את כל חומרי המלית במעבד מזון ומרסקים לקבלת תערובת פירורית. יש לשים לב לא לטחון עד דק.

תולשים מהבצק כדורים קטנים בערך בגודל כדור פינג פונג (לחולי דיוק כמוני - כדורים במשקל 30 גר'), משטחים כל כדור ויוצרים ביד מעין קערית (כמו לקובה). שמים כפית יפה של מילוי ומהדקים מעט את המילוי כדי להקל על הסגירה. יש לשים לב שהשוליים נקיים - הסוכר מפריע להדבקות הבצק.

סוגרים את הקצוות לחצי עיגול ומהדקים היטב. מניחים את העוגיות על תבנית משומנת או מרופדת בנייר אפייה.

אופים כ-25 דקות (תלוי בתנור) לצבע זהוב. מוציאים את העוגיות מהתנור ומקררים.

להכנת הסירופ:

שמים את החומרים בסיר קטן ומביאים לרתיחה. מכניסים 4-5 עוגיות בכל פעם לסירופ הרתוח ומבשלים כ-4 דקות, 2 דקות לכל צד. במידת הצורך אפשר להוסיף מים לסירופ במהלך הרתיחה. מוציאים את העוגיות במזלג ומניחים על מגש לקירור וייבוש.

בהצלחה ובתיאבון!

טרבדיקוס

כ-60 יחידות

חומרים לבצק:

- 1 ק"ג קמח
- 100 גר' חמאה רכה (מרגרינה
- במקור - יש לקחת בחשבון שבצק עם חמאה פחות ידידותי לעבודה)
- 1 כוס שמן
- 1/2 כוס סוכר
- 1 אבקת אפייה (2.5 כפיות)
- 1-1.5 כוסות מים (או לפי הצורך)
- 1 כפית קינמון

חומרים למלית:

- 2 כוסות אגוזי מלך (200 גר')
- 1/2 כוס סוכר
- 1 כפית קינמון

חומרים לסירופ:

- 1/2 כוס סוכר
- 1/2 כוס מים
- 1/2 כוס דבש

אחת ממצוות חג הפורים היא משלוח מנות. על פי מצווה זו, על כל אדם לשלוח בפורים לרעהו לפחות שתי מנות מזון. מטרתה של מצווה זו היא להרבות את האחוה והרעות בעם ישראל בחג, ולדאוג גם לעניים למזון לחג ובכך לאפשר להם לערוך את סעודת פורים.

פורים הגיע ואיתו משלוחי המנות, ומה כף יותר מלקבל בפורים משלוח מנות? לתת משלוח מנות! (וזה גם הרבה פחות משמין...) יש כאלה הנוהגים לתת משהו מתוק לכבוד ראש השנה או פסח. החג החביב עליי הוא ללא ספק פורים, ומתוקף אהבתי למתוק, משלוחי המנות שאני מכינה תמיד מורכבים משלל ממתקים ועוגיות שהכנתי, וכל המרבה הרי זה משובח.

בעבר הייתי מפשפשת בספרים ובגזרי עיתונים, היום אני משוטטת ברשת במטרה למצוא רעיונות שעוד לא ניסיתי ולהפתיע את מקבלי משלוח המנות.

לפני שנתיים כשהתותים נמצאו לי בשפע, הכנתי משלוח מנות שכולו על טהרת התותים: ליקר תות, ריבת תות, עוגיות סנדוויץ' עם ריבת תות וקאפקייקס עם קצפת ותותים.

בדרך כלל אוזני המן במשלוח הן MUST מבחינתי, ואני מחבבת במיוחד אוזני המן מבצק פריך במילוי פרג, אבל בנייתי מעדיפים אוזני המן במילוי שוקולד. דודתי, כשהייתה ילדה, אפיינה את העוגייה המסורתית בחן השמור לילדים כשאמרה: "פורים זו הזדמנות לשים

להמן ריבה באוזניים..."

סבתי ההונגרייה נהגה לאפות מאפי אוזני המן קטנטנים מבצק שמרים דקיק במילוי אגוזים. המתכון שבחרתי לחלוק הוא דווקא של סבתי הטורקיה. **טרבדיקוס** - עוגייה עתירת עבודה המשלבת מילוי בצק במלית אגוזים, אפייה ובישול בסירופ, אבל המאמץ שווה את ההשקעה. אז קדימה שנסו מותניים והנה הסנונית הראשונה למשלוח המנות שתכינו.

צפר צמרת על ציפורים וחיות אחרות

עודד קינן

האבולוציה של החברתיות בטבע

הרצון לעזור לזולת נראה, על פניו, כמשהו לא הגיוני מבחינה אבולוציונית. כיצד ייתכן שפרט מסוים ישלם מחיר אישי על מנת לעזור לאחרים? הסתירה הזו מעסיקה חוקרים רבים כבר מימי דארווין. מחקר הזנבנים בערבה, מנסה למצוא פתרונות לשאלה זו ולהציע תיאוריה ברורה ומקובלת להתפתחות הזולתנות (אלטרואיזם) בטבע. בסדרת המאמרים שיופיעו בגיליונות הבאים אנסה לתאר את התופעה בעולם החי, להציג את התיאוריות השונות, ולהראות כיצד אנחנו לומדים על שאלות הקשורות לחברתיות במחקר הזנבנים כאן, בשמורת שיזף

צילום: עמרם צברי

יחידת חילוץ ערבה

אחד הנושאים השנויים ביותר במחלוקת, אשר שימש את מתנגדיו של צ'ארלס דארווין לאחר צאת ספרו "מוצא המינים" (1859), היה נושא האלטרואיזם (זולתנות בעברית). כיצד יכול להיות מצב שבו פרטים מסוימים יקריבו את עצמם למען הכלל? הלא הבסיס לתיאוריית האבולוציה הוא שהברירה הטבעית ממיינת את הכשירים ביותר, אלו ששורדים ומתרבים טוב יותר באוכלוסייה, ואילו כאן נראה שחלק מהפרטים באוכלוסייה פוגעים בסיכוי ההישרדות והרבייה שלהם למען אחרים. לפיכך בספרו "מוצא האדם", שיצא בשנת 1871 ובו הרחיב צ'ארלס דארווין את רעיון האבולוציה והברירה הטבעית גם להתפתחותנו אנו, התייחס דארווין ביתר שאת לנושא הזולתנות וניסה למצוא לו פתרון. דארווין תיאר שבט של פראים היוצא למלחמה על ביתו וחלק מחברי

השבט מתים במהלך המלחמה. דארווין תיאר בהתחלה את הבעיה בכך ש"הוא אשר מוכן להקריב את חייו, כנהוג בקרב חברות פראים רבות, על פני בגידה בחבריו, לא ישאיר אחריו צאצאים שיירשו את התנהגותו הנאצלת". לאחר מכן הציג פתרון מקורי ומעניין לבעיה זו: "שבט פראים הכולל מספר רב של חברים... שתמיד מוכנים לסייע אחד לשני ולהקריב את עצמם למען טובת הכלל, ינצחו את השבטים האחרים, ותופעה זו תהפוך לרווחת". דארווין הציג בעצם לראשונה את המודל שאנו קוראים לו "הברירה הקבוצתית", מודל שרווח במדע שנים רבות, עד שלהי המאה ה-20, ובו נטו להסביר כל תופעה אלטרואיסטית ככזו הנעשית לטובת הקבוצה או לטובת המין. אך האם זהו אכן ההסבר הנכון? מה הבעיות העומדות בבסיסן? מהם הפתרונות ומהן התיאוריות הרווחות היום? על מנת ללמוד ולהבין זאת עלינו להגדיר תחילה מהו אלטרואיזם, לבחון כיצד הוא בא לידי ביטוי בטבע. רק אז נוכל לנסות ללמוד מהן החוזקות ומהן החולשות בכל תיאוריה המנסה להסביר את תופעת האלטרואיזם בטבע.

מהו אלטרואיזם מבחינה ביולוגית? בלשון העממית אנחנו מייחסים אלטרואיזם למעשים שעושה אדם למען טובתם של אחרים, אך למדענים, לעומת זאת, יש פירוש שונה לתופעה התנהגותית זו. בעולם הביולוגיה מוגדרת זולתנות כהתנהגות בעלת שתי תוצאות ייחודיות - תוצאה אחת של הזולתנות היא הורדת הכשירות (Fitness) של הפרט המבצע אותה (באופן כללי, מורידה את סיכויי הפרט לשרוד ולהתרבות) והתוצאה השנייה היא הגדלת הכשירות של הפרטים שעבורם מתבצעת ההתנהגות הזולתנית. אנסה להבהיר הגדרה זו בעזרת כמה דוגמאות מעולם הטבע:

אולי הדוגמה הידועה והמובהקת ביותר לזולתנות מלאה בטבע קיימת בסדרת הדבוראים (Hymenoptera) אליה שייכות הנמלים, הצרעות והדבורים. במינים רבים בסדרה זו מתקיימת חלוקת עבודה ברורה מאוד בקן: הפועלות מקריבות את יכולת ההתרבות שלהן למען גידול צאצאי המלכה. במינים מסוימים של נמלים ניתן אפילו לראות כי חלק מהפועלות הופכות אפילו "לסירי דבש". הן תלויות במהופך מתקרת הקן ואוגרות את המזון עבור כל הקן תוך כדי הקרבה עצמית מלאה שלהן. דוגמה בולטת נוספת קיימת אצל מין של נמלה ברזילאית (Forelius pusillus). מדי ערב אוטמות חלק מהפועלות את הקן מבחוץ על מנת להגן עליו מפני צינת הלילה או מטורפים ליליים, ובכך מקריבות את חייהן היות שהן

זנבנים במחווה אלטרואיסטית צילום: עודד קינן

נשארות מחוץ לקן. לא רק אצל הדבוראים השתכללה ההתנהגות הזולתנית המלאה עד לידי כך שמרבית הפרטים אינם מתרבים כלל ומקריבים את עצמם למען הצאצאים של רק חלק מהפרטים. גם אצל טרמיטים (שאינם קשורים כלל לדבוראים ושייכים לסדרה שונה לגמרי) יש מלך ומלכה שהם המתרבים היחידים וכל יתר הקן מסייע להם, וכך מתקיימת תופעה זו גם אצל כמה מינים של כנימות, תריפסאים, סרטנים ואפילו אצל חולייתן אחד - החולד העירום.

אצל חולייתנים חברתיים רבים מתקיימת זולתנות שאינה מלאה, כזו שהפרטים בה עדיין שואפים להתרבות אך "מוותרים" על שאיפה זו למשך חלק מחייהם. תופעת החיים בקבוצות שיתופיות, שבהן רק חלק מהפרטים מתרבים בעוד האחרים מסייעים להם לטפל בצאצאים ולהגן על הטריטוריה, רווחת בלא מעט ממיני היונקים ובכחמישה אחוזים ממיני העופות. רבים מכירים את הסוריקטות בקלהארי שמעמידות זקיף (שומר) המגן על כל הקבוצה, או את הזאבים הטלואים באפריקה הצדים יחדיו ומכריעים בעלי חיים הגדולים מהם בהרבה, וכמובן כולנו שמענו על הזנבנים הרוקדים במשותף, מאכילים זה את זה וגם מעמידים זקיף השומר על כל הקבוצה מפני טורפים. מדוע עולה זנבן על העץ, מקריב את זמן האכילה שלו וחושף את עצמו לעופות דורסים? מדוע מטפלים כל חברי קבוצת הסוריקטות בצאצאי הנקבה השליטה ולא מתרבים בעצמם? זה הזמן לחזור לדארווין ולספרו "מוצא האדם". את התיאור של דארווין פיתח הזואולוג ווין אדוארדס (Wynne-Edwards) שכתב: "ישנם מאפיינים רבים... הנמצאים בבסיס ההתנהגות החברתית, וכולם מתועלים לטובת הצלחת הקבוצה ועל חשבון תועלתו של הפרט היחיד". לפיכך האמין ווין אדוארדס, וזואולוגים אחרים בעקבותיו, שקבוצות שבהן האלטרואיזם רווח, מנצחות קבוצות "אגואיסטיות" ולכן בסופו

של דבר מגבירות את הצלחת הפרט. צריך גם לזכור שלכל תיאוריה יש גם קונטקסט חברתי, והעלייה של תיאורית הברירה הקבוצתית החלה עם סיום מלחמת העולם השנייה וחלוקת העולם ל"טובים" מול "רעים". מספר שנים חלפו עד שהחוקרים החלו להבין את הטעות העומדת בבסיס הברירה הקבוצתית.

הברירה הטבעית אינה פועלת על קבוצות, היא פועלת על פרטים (ויש הטוענים שאפילו לא על פרטים אלא על הגנים שלהם). קבוצה או אוכלוסייה היא מאוד הטרוגנית וכוללת מגוון פרטים שכל אחד מהם נושא גנים משלו ומנסה להפיץ אותם לדורות הבאים. לו הקבוצה הייתה מורכבת מפרטים זהים לחלוטין, אז אולי (וגם כאן יש מקום לספק) הייתה הברירה הטבעית פועלת ברמת הקבוצה, אך לא כך הם פני הדברים. תארו לעצמכם מה עלול לקרות לקבוצה המורכבת מאלטרואיסטים שלתוכה נכנס (או נולד) פרט אחד שעבר מוטציה ונושא גנים אגואיסטיים. במצב כזה, בעוד שכל חברי הקבוצה משלמים מחירים אישיים על הסיוע לאחרים (נלחמים למען הקבוצה, שומרים על הקבוצה, מטפלים בצאצאים שאינם שלהם וכדומה), הפרט האגואיסט נמנע ממלחמות, נמנע מסיכונים, ואוכל את כל המזון בעצמו. סביר להניח שפרט זה יהפוך לחזק יותר מהאחרים, יתרבה טוב יותר ויפיץ את הגנים לאגואיזם עד שהגנים האלטרואיסטיים ייעלמו מהאוכלוסייה. בניגוד לתורת המשחקים לא ניתן להגיע במצב כזה לאסטרטגיה יציבה מבחינה אבולוציונית (אסטרטגיה שבה גם האלטרואיסטים וגם האגואיסטים חיים זה לצד זה בשיווי משקל באוכלוסייה) ותמיד הפרט האנוכי ינצח את הפרט הזולתני. בשנים האחרונות פותחו מספר תיאוריות המנסות עדיין להסביר כיצד תיתכן ברירה קבוצתית באוכלוסייה. חלקן רואות בברירה הטבעית מנגנון הפועל במספר רמות המשולבות זו בזו (Multi level selection) אך באופן כללי, במהלך שנות ה-70 של המאה ה-20 ירדה קרנה של הברירה הקבוצתית ותיאוריות אחרות החלו לצמוח.

אם כך, במידה שהתנהגות אלטרואיסטית אינה נעשית לטובת הקבוצה, הדרך היחידה להסביר אותה מבחינה אבולוציונית היא שהיא מועילה לפרט המבצע אותה. אך כיצד? כיצד יכול להיות שההתנהגות הזו, שנראית לנו זולתנית לחלוטין, היא למעשה התנהגות אגואיסטית שמיטיבה עם הפרט? בכתבה הבאה נדון במספר תיאוריות המנסות להסביר זאת בין אם כתועלת ישירה ובין אם כתועלת עקיפה לפרט הזולתני.

אבנים מתגלגלות

רועי גילי

ארכיאולוגיה ואקטואליה בערבה

בצורת

Despatches. The Journal of Egyptian Archaeology, 31.1: 8.

הטקסט הקצר הזה הוא לטעמי אחד הטקסטים החזקים שנכתבו על אודות הבצורת ועל אודות גורלו של האדם במדבר המתייבש, לא רק בגלל שרירות ליבו של הפקיד המצרי, אלא משום שסוף הסיפור וגורלם של אותם נוודים אומללים לא סופר באף רשומה ולא נשמר באף ארכיון ומשום שלהשפעת הבצורת על בני האדם במדבר הקיצוני אין כמעט תיעוד. תחומי מחקר רבים ומגוונים שותפים לניסיון לפענח את תהפוכות האקלים, וגם לארכיאולוגיה אין לפי שעה כלים מחקרניים מוצלחים לחקר השפעת הבצורת על המדבריות הצחיחים. תהליכים היסטוריים של השחנה מותירים את רישומם בעיקר בגופי המים הגדולים, וארכיאולוגים חוקרים את הצטברות משקעי הפולן (אבקני פרחים מאובנים) בקרקעית אגמים, את יחסי האיזוטופים בנטיפים שבמערות ואת היחס שבין מפלסי האגמים להתקדמות הקרחונים ועליית מפלסי הים. המדבר שמיטיב בדרך כלל לזכור ולשמר את שרידי החיים, איננו משמר סימנים לשינויים אקלימיים, והתהליכים האלו ארוכים וכלליים מכדי שיאפשרו להבחין בהשפעותיהם על חברות אנושיות וודאי שלא על משפחת נוודים בודדת אי שם בלב המדבר ובראשית ההיסטוריה.

המקרא וכן המיתולוגיה הכנענית וספרות מסופוטמיה משופעים בתיאורים מעוררי חלחלה שמתייחסים להשפעת הבצורת על תרבויות האדם ולרעב שבא בעקבותיה, אך מרבית התיאורים הללו מתייחסים לתהליכי

אל מצרים וממנה ומהווים מעין "נייר לקמוס" נדיר ומפורט לעליות ולמורדות שחלו במצבם של שוכני המדבר בשנים ההן, בארכיונים של מנגנוני הבירוקרטיה הפרעוניים - למען שמור וזכור. שם נמצא גם הטקסט הבא (מכתב ח'): "שני גברים, שלוש נשים ושני (מחוק - כנראה ילדים), הגיעו צמאים מן המדבר היבש..." כותב המכתב חוקר אותם ומוסיף: "אמרו הם כי אינם יודעים דבר ורק הוסיפו כי מבקשים הם לשרת את פרעה, כי צמא המדבר, המדבר גווע". סוף טוב אין לו לסיפור הזה: "העבד הזה" - מעיד כותב המכתב על עצמו - "שלח אותם אל המדבר שלהם עוד באותו היום" (תרגום חופשי ר.ג.).

Smither, P.C. 1945 The Semnah

אי שם על גבול מצרים וסודן, לחופו של נהר הנילוס, על גבעה, בקצהו של ים החולות הצהובים, התנשאה במשך אלפי שנים מצודת הגבול המצרית, סמנה. המצודה נבנתה במיטב מסורת הבנייה הפרעונית כך שתשקף באופן ראוותני ורהבתני את עוצמתה של האימפריה המצרית עד קץ כל הדורות. הארכיאולוג האמריקני ג'ורג' אנדרו רייזנר שהגיע אליה בראשית המאה שעברה, חשף את צפונותיו של המבצר העתיק ששימש מוצב קדמי על סיפה של הארץ הנושבת, במשך שנות שלטונה של שושלת הפרעונים ה-12 הכבירה. בין קירותיו של המבצר, שנבנה להגן על מצרים מפני פלישותיהם של נוודי המדבר הנובי, נתגלו טקסטים שמתעדים את תנועת הנוודים

edoc3.bibliothek.uni-halle.de C. R. Lepsius

מצודת סמנה המערבית

התיבשות מעינות בצפון הערבה

צילום: אלכס ליבק

לקטים מתקופת האבן הקדומה והמאוחרת (פליאולית ואפי פליאולית); שפע של ממצאים שמעידים על קיומן של אוכלוסיות רועים מן התקופה הקרויה במחקר BAC – Bronze Age Complex (1500-5000 שנה לפנה"ס לערך); ממצאים רבים שקשורים לתרבות התחבורה והמסחר שמתעצבת סביב כריית הנחושת ומעבר הסחורות מערב לים התיכון בתקופות ההיסטוריות; ממצאים שמאפיינים פעילות חקלאית סביב מעיינות הערבה ואת מאפייניהם הייחודיים בתקופה הביזנטית ובתקופה האסלאמית הקדומה; קרמיקה, קברים בודדים וגלי אבן ששימשו לסימון דרכים וטריטוריות - ממצאים שמעידים על שהייה עונתית של נוודים בסביבת המעינות במאתיים השנים האחרונות. הצטברות כזו של ממצאים מתקופות שונות היא תופעה ייחודית באזור שמתאפיין באתרים חד תקופתיים.

בשנים האחרונות עובר אזורנו תהליכי השחנה והתחממות בעלי ממדים אפיים, תנ"כיים. אלו הם תהליכים דרמטיים שניתן להבחין בהם גם בפרספקטיבת זמן היסטורית קצרה יחסית. ואולם לא רק שינויי האקלים הגלובליים אחראיים להמלחה ולהתייבשות מעיינות הערבה שמתרחשות בימים אלו ממש. שינויים גיאומורפולוגיים והידרולוגיים שמתרחשים עקב מעורבות האדם ובעיקר שאיבת המים לחקלאות מאיצים את התהליכים הללו, מעל ובעיקר מתחת לפני הקרקע.

עין תמר - שינויים בספיקת המים וברמת המליחות 1944 - 2010 (שרצר וגינת 2011: 29)

(טראוורטין) שלאורכם מסגירים את מיקומם ואת עוצמתם. מסקירת הספרות ומסקירות ראשוניות שנערכו בשנים האחרונות בעיקר על ידי הסייר והארכיאולוג הבלתי נלאה גדעון רגולסקי מפארן, נראה לי שניתן לזהות "סט" מאפיין של ממצאים שחוזר על עצמו במרבית מעיינות הערבה: כלי אבן פשוטים של ציידים

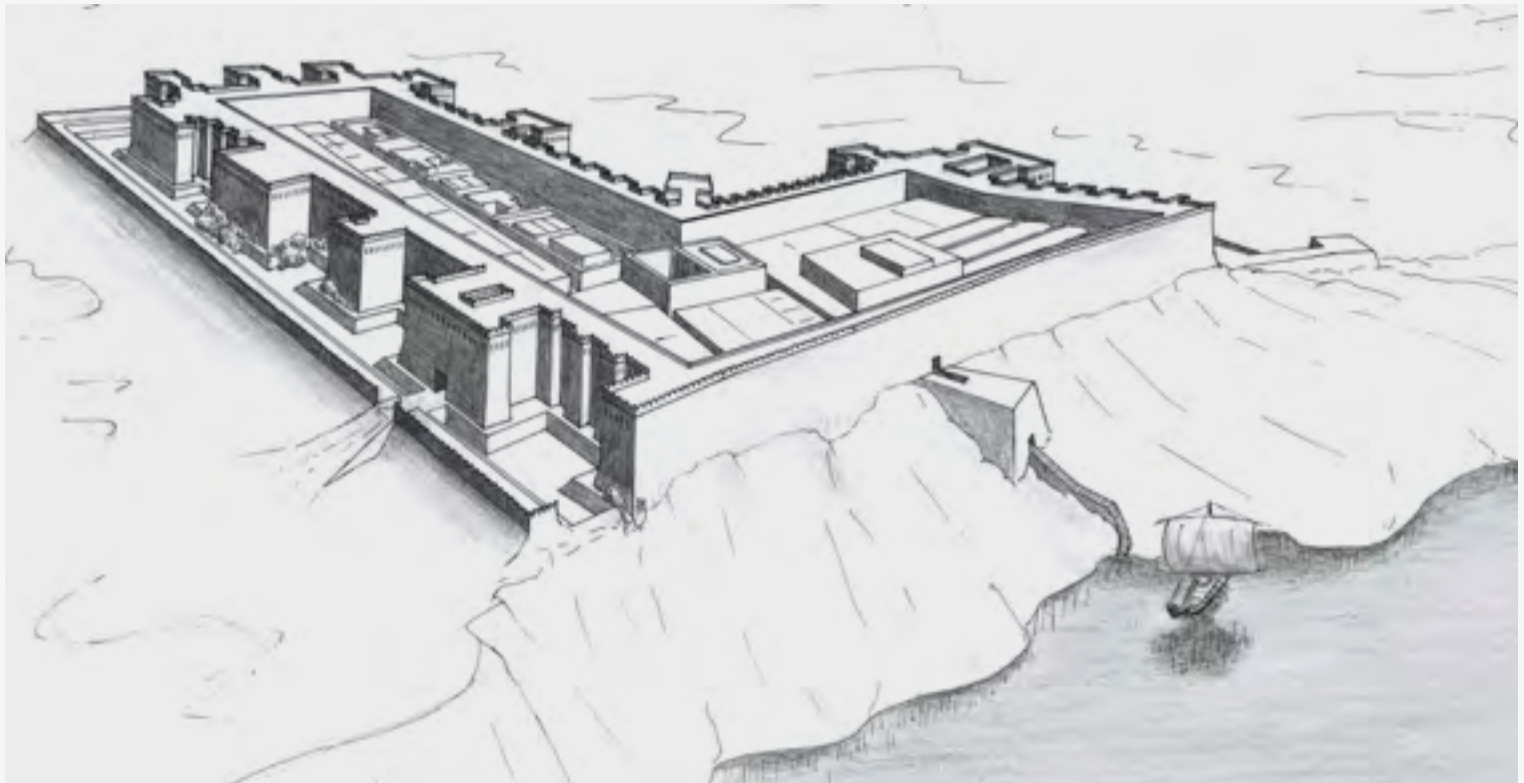
עין זך: אחרון המעינות הנובעים בערבה, מתיבש בימים אלו. בחלקו הקרוב של התצלום ניתן להבחין בהמלחת הקרקע. בחלקו הרחוק של התצלום, ליד הקנים, ניתן להבחין בסימני חפירה של צבי שניסה להגיע למים

ההתייבשות בארץ הנושבת. מעטים מאוד הם האזכורים להשפעת הבצורת על המדבריות הצחיחים (hyper arid environments). ולא בכדי: בתקופות השחנה ארוכות הופכים המדבריות למלכודות מוות עבור האורגניזמים כולם וגם עבור בני אדם, ונדידה היא ברירת מחדל ראשונה כאסטרטגית קיום במדבר. דוגמה מאלפת לעניין הזה, מאזור פחות מדברי ומתקופות מאוחרות הרבה יותר, נמצאת בדיווחיהם של קונדר וקיצ'נר, קציני מחלקת המדידות הבריטית שמיפו את אזורנו בסוף המאה ה-19. השניים שהחלו במלאכת המיפוי בשנת 1874 נדהמו כשחזרו בשנת 1877 להר חברון, אותו סקרו רק שלוש שנים קודם לכן, ומצאו אותו ריק מתושבים "not a tree or house to be seen in the wide prospect of rolling ground"... "entirely deserted" (Conder C.R. and Kitchener H.H., 1878. The Survey of Western Palestine 10-15), כך כתבו. כשפגשו לבסוף כמה מקומיים שנשארו באזור דהרייה - סיפרו להם, שבשל הבצורת נטשו כולם.

ומה עלה בגורלם של אלה שסירבו לעזוב או שנבצר מהם לנדוד?

במאמר שפורסם בשנת 2012 עסק צוות חוקרים בראשותו של הארכיאולוג גארת פרסטון (Gareth Preston) מאוניברסיטת אוקספורד בשאלה הזו. החוקרים ביקשו להבין כיצד התקיימו באזור רוב אל חאלי בדרום ערב, אחד המדבריות השחונים בעולם, תרבויות ששימרו מסורות ומרכיבים דומים של תרבות חומרית במשך אלפי שנים למרות תהפוכות האקלים? מסקנתם העיקרית הייתה שסביב נאות המדבר ומקורות המים הספורים במדבר הקשוח הזה נוצרו בתהליכים אבולוציוניים כיסים אקולוגיים (refuge areas) שאפשרו את קיומן של אוכלוסיות קטנות, והן תיפקדו כמעין תמצית חיה ושורדת של תרבות החומר והרוח של שוכני המדבר.

מעיינות הערבה תיפקדו ככיסים אקולוגיים כאלו במשך שנים רבות: במהלך עשרות אלפי השנים האחרונות שפעו מעיינות הערבה מים בספיקות גבוהות והיו לאבן שואבת לאוכלוסיות החי והצומח. סביבתם הפיזית של מעיינות הערבה - גיאולוגיה, זואולוגיה ובוטניקה - נחקרה מהיבטים שונים, אך מבחינה ארכיאולוגית הממצאים מסביבת המעינות טרם אופיינו ולא נחקרו בנושא אוטונומי. זאת ועוד: במרבית הסקירות הארכיאולוגיות מתייחסים החוקרים למעינות ששפעו עד לאחרונה, ואולם חלק מן המעינות אינם פעילים כבר מאות ואלפי שנים, ורק מפלי נטף הנחלים

www.safran.be/proddetail.php?prod=CEA11

שחזור

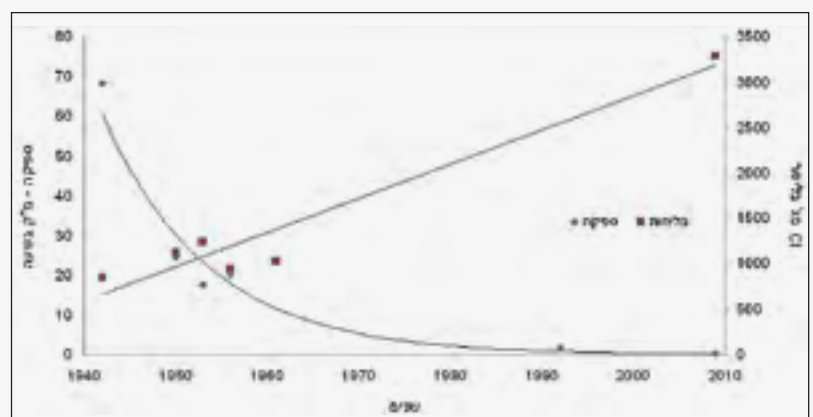
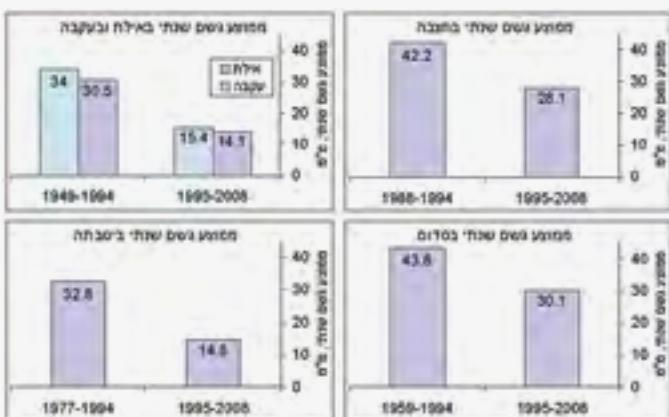
הרחק במדבר יזכירו כלי האבן והקברים הבודדים, שפעם בקצה המדבר ובראשית ההיסטוריה חיה לה במדבר הנובי משפחת נוודים.

הטור הזה מוקדש בכבוד והערכה רבה לגדעון רגולסקי מפארן שמסיים בימים אלו את עבודתו הייחודית ורבת החשיבות במרכז המדע ערבה.

”וְהָיָה כְּעֵץ שֶׁתּוֹלַע עָלָיו מִיָּמִים, וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו, וְלֹא יָרָא כִּי יָבֵא חוֹם, וְהָיָה עֲלֵהוּ רַעֲעָן; וּבְשָׁנָתָהּ בְּצֻרָתָהּ לֹא יִדָּאָג, וְלֹא יִמָּשׁ מַעֲשׂוֹת פְּרִי” ירמיהו יז ח.

שעברה, החליט גמאל עבד אל נאצר נשיא מצרים דאז, שניחן באופיים המגלומני של הפרעונים, להקים סכר אדיר ממדים שיסכור את הנילוס וייצור אגם (שייקרא על שמו כמובן - אגם נאצר). מצודת סמנה המעטירה, המבצר שעל סף החולות, אבדה במימיו של האגם הגדול ושקעה אל תהום הנשייה. עין איש לא תשוזף עוד את חומותיו האדירות של המבצר ואת עוצמתה של ממלכת הפרעונים. ואם יחפוץ פעם שר ההיסטוריה לחמוד לו לצון, אולי יבוא ביום מן הימים ארכיאולוג מן העתיד אל האגם, ידגום את משקעי העבר והעפר מקרקעיתו ויגלה שפעם, קצת אחרי שנבנה במדבר האגם, החלה כאן תקופת ההתחממות הגלובלית.

למרות הצרכים המובנים ולמרות יכולתו של האדם בתקופתנו להתגבר על הקשיים האקולוגיים, להעמיק אל אקוויפרים קדומים ועמוקים יותר ולהזרים מים ממרחקים, יש בתהליך הזה ובגוויעתם של המעינות משהו עצוב ופאטאלי עד מאוד. בימים עברו היו מתקבצים בעיתות התייבשות כאלו בני האדם שנואשו או שנמנע מהם לנדוד, סביב נאות המדבר, מסתפקים במעט שבמעט ונאחזים בתקווה לעתיד טוב יותר. בליבי מבקש אני להאמין שזה גם מה שעלה בגורלה של אותה משפחת נוודים שגורשה אל המדבר הנובי, אי אז, לפני למעלה מחמשת אלפים שנה. אכזר וסרקסטי הוא לעיתים גזר דינה של ההיסטוריה: באמצע שנות השישים של המאה

כמויות המשקעים בתחנות הערבה בתקופות שונות (Ginat et al., 2010)

מעיינות בערבה - שינויים עם הזמן
עין תמר - שינויים בספיקת המים וברמת המליחות בשנים 1944-2010

אומרים שהיה פה שמח

רינת רוזנברג

הנהג שלנו

יציאתו לגמלאות של הנהג הוותיק צביקה צאוזמר הביאה אותי לחפש את הצילום של נהגי המועצה בשנות השמונים. נהגי המועצה מלווים את בני ובנות הערבה מיום הקמת בית הספר האזורי בספיר, הוותיק מכולם - צביקה צאוזמר. צביקה נוהג את האוטובוס הצהוב כבר משנת 1978. 40 שנה. האוטובוסים של אותם הימים אינם האוטובוסים של ימינו, הרבה השתנה. בשיערם של הילדים מאותם ימים רחוקים כבר זרקה שיבה, והיום את ילדיהם צביקה וחבריו מסיעים לבית הספר. רק שיערו של צביקה עוד שופע ולא ניכרים בו סימני הזמן שחלף...

עומדים (מימין לשמאל): איציק בוזי, אברהם קחון, אריה שמוליביץ, גיל יצחקי, דוד אלמוג, צביקה צאוזמר, נמרוד חורש, כורע: יורם איטח

מימין לשמאל: איתן בר מוזס, רפי אמסלם, קובי מלכה, דוד אלמוג, יורם איטח, צביקה צאוזמר

את צוות הנהגים בשנות השמונים צילמה פגי אושרוביץ. את צוות הנהגים בשנת 2012 צילמה גילה טל

עשה זאת בעצמך

זיוה עמית

מתלה לתמונות והודעות

חומרים וציוד

חוט ברזל עבה קשיח (מטר לפחות)
מספריים
חוט טריקו (2 מטרים לפחות)
חוט גומי שקוף
אטבי כביסה קטנטנים
(תמונה 1).

הוראות הכנה

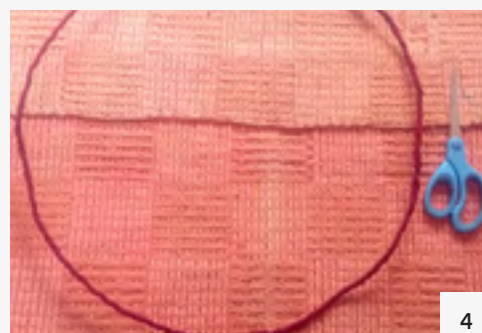
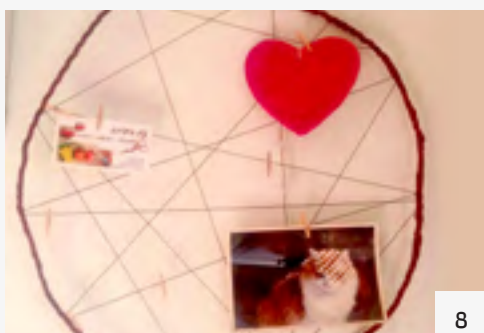
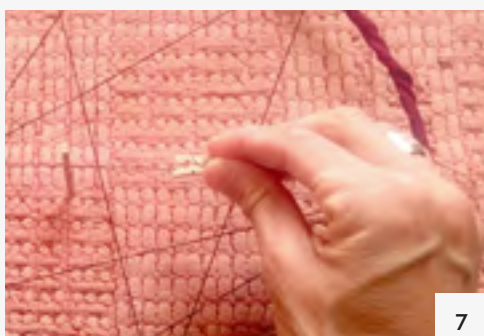
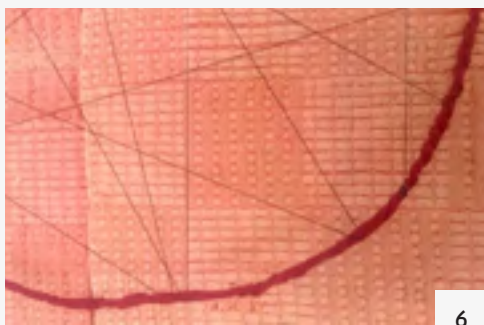
1. צרו מחוט הברזל חישוק בקוטר 35 ס"מ (תמונה 2).
2. קשרו בקשר סבתא פשוט את חוט הטריקו לחישוק. לפפו את חוט הטריקו על גבי חוט הברזל עד לכיסוי מוחלט של חוט הברזל (תמונות 3+4).
3. קשרו בקשר סבתא פשוט וחזק את חוט הגומי לחישוק המלופף. מתחו את החוט מצד לצד באופן אקראי עד להיווצרות "קורי עכביש". הקפידו בשלב זה למתוח את חוט הגומי עד לקשירתו הסופית (תמונות 5+6).
4. הצמידו כמה אטבי כביסה על החוטים המתוחים ותלו תמונות, פתקים, רשימות וזיכרונות (תמונה 7).
5. כעת נותר רק לתלות את המתלה על הקיר (תמונה 8).

בהצלחה

לכל שאלה אענה בשמחה!

זיו היצירה, זיוה עמית

052-8666223

מִפֶּל מְלַמְדֵי הַשְּׂפֵלָתִי

אבל ביום מותו הוא הפר עבורי הבטחה של נצח. אני שומעת את שיריו הנצחיים ופותחת דף לבן על מסך המחשב.

אני מחפשת מילים חדשות של עצמי, לעצמי.

מביטה אל המקלדת השחורה ומנסה לחבר אותיות למילים. מילים לשורות. ושורות לשירים.

לרגעים אני שומעת את הניגון הפרטי שלי על המקלדת השחורה. לעיתים הניגון הזה נשמע לי מוכר, ולעיתים הוא זר ומנוכר.

אך אני ממשיכה. ממשיכה להקיש על האותיות כדי להשתיק, ולו לרגע, את קולו התובעני והזועף של ה"משורר הפרטי שלי".

כותבים את הספר המשותף שלהם. מכתב שלו מתחכך בתוך מכתב שלה, וכך ביחד, בשני בתים רחוקים, על שני מסכים של מחשב נערמת לה ערימת מכתבים שהופכת לספר. רונית מטלון לימדה אותי שדואט לא בהכרח שייך למוסיקה ולתווים. רונית מטלון יצרה עם בן זוגה דואט של מילים. מאז ועד היום גם אני מחפשת לעצמי, ואינני מוצאת, מישהו לכתוב איתו את הדואט שלי. במכתביה אל נתנאל (גיבור הסיפור) היא כותבת: "אני מאוד חרדה ואולי אפילו עצורה, כמו שאתה רואה, ולא רק בגלל החיים שהיו לי ושיש לי, אלא משום שיש לי חשדנות עצומה כלפי המילים... המילים הן הלב והעיקר והמהות והן החשד". בסופו של הספר היא ממשיכה: "כנראה יש לנו הרבה לבבות, לא לב אחד. ובכל אחד מהם אנחנו יכולים לאהוב בכל ישותנו מישהו או משהו אחר".

"שבי כבר לכתוב", אני שומעת שוב בראשי את קולו הצורמני של המשורר שלי. "תפסיקי לשוטט במילים של אחרים. את שוב מתרפקת על כתבי ידם של אלו שאינם ושוכחת לכתוב את המילים החיות של האנשים החיים". אני מניחה בכבדות את ישבני על הכיסא השחור. מסתכלת על אלתרמן שמבקש להבעיר לעצמו סיגריה שתקועה בין שתי שפתיו. אני מחייכת אל ביאליק ומבקשת לרגע קצר לשקוע בתוך רכות לחיו. אני קורצת קריצה קטנטנה אל לאה גולדברג שכבר נמצאת על שטרות וקצת פחות על דפים לבנים.

אני מסתכלת שוב ושוב אל פניו הטובות של חיים גורי. חיים גורי שהבטיח לנו להיות המשורר הנצחי שלנו. המשורר שלימד אותנו את "שפת הרעות" ואת הגעגועים אל המתים שאפשרו לנו חיים במדינה הזו. אני רוצה לומר לו לגורי, שנדמה היה לי בכל השנים הארוכות, שאין לו שום כוונות להיעלם ולמות.

"הניחי כבר את ישבנך על הכיסא וכתבי", אני שומעת בראשי את קולו של ה"משורר שלי". אך אני אינני מקשיבה ונועלת את נעלי הספורט הכחולות ויוצאת להקיף את גדרות המושב. גם לאחר שבע הקפות הבית שלי אינו נופל וגם גופי לא נשמט על הכיסא הגדול מול מסך המחשב. על קירות ביתי הדבקתי מילים, ומאחורי מסך המחשב הם תלויים זה לצד זה - כל מוריי ורבניי הגדולים - משוררי וסופרי האומה. אני מביטה בהם והמקלדת שותקת.

אני פותחת שוב את ספרו של אהרון אפלפלד "האיש שלא פסק לישון" וחושבת על כך שהסופר היקר הזה שעזב לפני שבועות קצרים את עולמנו היה עבורי המורה הפרטי שלי להיסטוריה. הוא מעולם לא ידע על כך, וכבר לעולם לא ישמע זאת ממני, אבל ספריו ימשיכו להיות עדות חיה ונושמת למלחמה ארוכה. בדמיוני ראיתי את דמותו כנער בן 8 נודד בבדידותו ביערות, כשידיים זרות מניחות בכפות ידיו מעט לחם ומים.

"מאז תום המלחמה אני שרוי בתרדמה נמשכת. אני אמנם עובר מרכבת לרכבת, ממשאית למשאית, ולפרקים מעגלה לעגלה, אך הכול מתוך שינה סמיכה שאין בה חלומות. וכשאני פוקח לרגע את עיני האנשים נראים לי כבדים וחסרי מבע" (מתוך "האיש שלא פסק לישון"). "את ספרך האחרון 'תימהון' לא הצלחתי לקרוא, מר אפלפלד", אני אומרת לו ומביטה לשמיים. "אולי ידעת שתמו ימך על האדמה הזו וזעקת זעקה אחרונה. בשבילי הייתה זו זעקה חזקה מדי שלא הצלחתי להכיל".

ימים ספורים לפני מותו של "המורה הפרטי שלי להיסטוריה" הלכה לעולמה הסופרת רונית מטלון. רונית מטלון לא הייתה מעולם גיבורת תרבות שלי. אך הספר שלה ושל אריאל הירשפלד "השפעה בלתי הוגנת" הותיר בי קנאה עזה. בדמיוני ראיתי את השניים

מוח צעיר לפורים חידות ושעשועונים לילדים / דליה שחר

1. חידת ציורים לפורים - גלו את השיר המסתתר

ג

ש

ר=ט

ב=ל, ה=ן

2. תפזורת מילים לפורים

המילים יכולות להופיע מימין לשמאל ולהפך מלמעלה למטה ולהפך ובאלכסונים.

המילים: אדר, אוזן המן, אחשוורוש, אסתר, בגתן ותרש, הדסה, המן, ושת, זרש, כוש, מגילה, מסיכה, מרדכי, משלוח מנות, משתה, תחפושת

מ	ג	י	ל	ה	צ	ו	ר	ל	ה	ב	ה	א
ב	ה	ה	ר	ו	א	כ	ו	ש	י	מ	ח	ה
ג	ת	נ	ת	ו	נ	מ	ח	ו	ל	ש	מ	ב
ת	ש	מ	ס	ז	ת	ל	י	נ	ו	י	ר	ה
נ	מ	ה	א	כ	ח	ו	נ	ו	ד	מ	ד	ב
ו	ק	נ	ח	ר	פ	כ	ר	ה	ה	ס	כ	ו
ת	ד	ז	ז	מ	ו	ו	ו	ד	ע	י	י	ש
ר	ל	ו	ז	ר	ש	ל	ת	ס	י	כ	נ	ת
ש	י	א	ד	ר	ת	מ	ל	ה	ר	ה	פ	י

תשובת חידת ציורים

אאאאאאאאאא

המוח תשבץ מוח לפורים / דליה שחר

(5)		(4)	(3)		(2)	(1)
	(8)		(7)			(6)
			(10)			(9)
				(12)	(11)	
(15)		(14)				(13)
	(19)		(18)		(17)	(16)
		(21)				(20)
		(23)				(22)

מאוזן

1. יפרום בחג (5)
2. תמיד מבחן לשון (2)
3. מצטיין חפש מלכה (4)
4. קול ים (2)
5. כרטיס הזוי (4)
6. ביכו שעועיית ויגררו (5)
7. החזר פסטה והרם לגובה (3)
8. לא אכל איבר בתכשיט (4)
9. דבורה דב יונה (2)
10. מנות יד (5)
11. פקד על דין תורה לא מספיק (3)
12. בן חם בממלכה עתיקה (3)

מאונך

1. פה הורה באר (3)
2. ולגמי מלכה סרבנית! (4)
3. מפח נפש יואש (4)
4. אביזר פורימי מתכשיט (5)
5. כשתשוב הפסק בהמה (3)
6. כלכלה אחרונה פרוצה (5)
7. מקצב שנקראת בפורים (5)
8. קרץ כשהקטין בשובו (4)
9. פה רעל זה מובן! (4)
10. זזו והוציאו מהמים (3)
11. לשוני מיני חי (2)
12. איבר בפה מחזיר חוזק (2)

פתרונות והסברים לתשבץ "המוח"

1. ארז (5)
 2. ארז (א, ארז ארז) (5)
 3. ארז (ארז ארז) (5)
 4. ארז (א, ארז) (5)
 5. ארז (ארז ארז) (5)
 6. ארז (ארז ארז) (5)
 7. ארז (ארז ארז) (5)
 8. ארז (ארז ארז) (5)
 9. ארז (ארז ארז) (5)
 10. ארז (ארז ארז) (5)
 11. ארז (ארז ארז) (5)
 12. ארז (ארז ארז) (5)
 13. ארז (ארז ארז) (5)
 14. ארז (ארז ארז) (5)
 15. ארז (ארז ארז) (5)
 16. ארז (ארז ארז) (5)
 17. ארז (ארז ארז) (5)
 18. ארז (ארז ארז) (5)
 19. ארז (ארז ארז) (5)
 20. ארז (ארז ארז) (5)
 21. ארז (ארז ארז) (5)
 22. ארז (ארז ארז) (5)
 23. ארז (ארז ארז) (5)

1. ארז (ארז ארז) (5)
 2. ארז (ארז ארז) (5)
 3. ארז (ארז ארז) (5)
 4. ארז (ארז ארז) (5)
 5. ארז (ארז ארז) (5)
 6. ארז (ארז ארז) (5)
 7. ארז (ארז ארז) (5)
 8. ארז (ארז ארז) (5)
 9. ארז (ארז ארז) (5)
 10. ארז (ארז ארז) (5)
 11. ארז (ארז ארז) (5)
 12. ארז (ארז ארז) (5)
 13. ארז (ארז ארז) (5)
 14. ארז (ארז ארז) (5)
 15. ארז (ארז ארז) (5)
 16. ארז (ארז ארז) (5)
 17. ארז (ארז ארז) (5)
 18. ארז (ארז ארז) (5)
 19. ארז (ארז ארז) (5)
 20. ארז (ארז ארז) (5)
 21. ארז (ארז ארז) (5)

מרץ-אפריל 2018

ארועים בערבה

11/3

**יום האישה בסימן
"אמהות ובנות"**
מרכז קהילה ערבה

** יום א' | 17:00 | ₪ 35

10/3

**ספורטיאדת הערבה
ע"ש שובל שירין**
ספיר

שבת | כניסה חופשית

6/3

טרופותי
הצגת ילדים | תיאטרון אורנה
פורת | אולם רוזנטל

** יום ג' | 17:30 | ₪ 35

15/4

"אלמה רוזה"
קונצרט סימפונט רעננה | לציון
יום השואה | אולם רוזנטל

** יום א' | ₪ 35

20/3

סינמטק ערבה
המחברות של אליש | הקרנה
ומפגש יוצרים | אולם רוזנטל

** יום ג' | ₪ 45

15/3

הפנינג מדע בערבה
בסימן זמן והתפתחות
מו"פ ערבה, הצבה

יום ה' | כניסה חופשית

28/4

נשיקה בכיס
תיאטרון המדיטק | הצגת ילדים
אולם רוזנטל

** יום שבת | 11:30 | ₪ 35

22/4

במנהרה
תיאטרון גשר | הצגת מבוגרים
אולם רוזנטל

** יום א' | 20:45 | 20/60/120

19/4

**הגיגות יום העצמאות
בערבה**
על הדשא בספיר

יום ה' | כניסה חופשית

* לצפייה ועדכון שוטף בכל האירועים היכנסו ללוח האירועים באתר הערבה
** לרכישת כרטיסים - arava.smarticket.co.il